

Tarihsel ve Dogmatik Açından *Depositum Irregulare*'nin Karşılığı Olarak Kullanılan Terimler Üzerine*

Ali Selkor ATAK¹ **

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Türkiye

Makale Bilgisi

Makale Geçmişi

Geliş: 04.12.2024

Kabul: 24.01.2025

Yayın: 05.06.2025

Anahtar Kelimeler:

Roma hukuku, *depositum irregulare* (olağan dışı veya düzensiz saklama sözleşmesi), *depositum* (saklama sözleşmesi), *mutuum* (tüketim ödöncü sözleşmesi), usulsüz tevdi.

ÖZET

Roma hukukunda, sonraki dönemlerde *depositum irregulare* olarak adlandırılmış olan olağan dışı, atipik veya düzensiz saklama sözleşmesi, pek çok tartışmaya konu olmakla birlikte Roma hukuku ve ortak hukuktan günümüze kadar varlığını sürdürmüş bir hukukî müessesedir. *Depositum irregulare*, genellikle bir miktar para veya başka misli eşyanın, açık bir şekilde yani kapalı veya mühürlenmiş bir kutu ya da kese içine konulmadan, saklanmak üzere saklayana bırakılmasıyla kurulan bir sözleşmedir. Saklayan almış olduğu paranın veya misli eşyanın mülkiyetini kazanır ve aldığı şeyleri aynen değil aynı cins ve miktarda olacak şekilde iade etme borcu altına girer. Taşındığı bu özelliklerden dolayı *depositum irregulare*, tüketim ödöncü sözleşmesine (*mutuum*) oldukça benzemektedir. Bununla birlikte *depositum irregulare*'nin onu tüketim ödöncü sözleşmesinden (*mutuum*'dan) ayıran bazı niteliklerinin bulunduğu da ileri sürülmektedir. *Depositum irregulare*'nin farklı sözleşmelerden unsurlar barındıran bu karışık yapısı, hem muhtelif ülkelerin kanunlarında ilgili sözleşmenin farklı şekillerde düzenlenmiş olması hem de Türk hukuk doktrinde *depositum irregulare*'nin karşılığı olarak kullanılan terimlerde bir birlik olmaması gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu çalışmada bir yandan Türk hukuk doktrinde müessese ile ilgili farklı terminolojik yaklaşımlar ele alınırken diğer yandan *depositum irregulare*'nin Türk Borçlar Kanunu'nda ve İsviçre, Almanya, İtalya, İspanya, Arjantin gibi Romanist hukuk geleneğinden etkilenmiş olan diğer bazı ülkelerin kanunlarında ne şekilde düzenlendiği ana hatlarıyla açıklanacaktır.

A Historical and Dogmatic Analysis of the Terms Used for *Depositum Irregulare*

Article Info

Article History

Received: 04.12.2024

Accepted: 24.01.2025

Published: 05.06.2025

Keywords:

Roman law, *depositum irregulare* (extraordinary or irregular safekeeping contract), *depositum*

ABSTRACT

The extraordinary, atypical or irregular safekeeping contract, which was called *depositum irregulare* in later periods in Roman law, is a legal institution that has survived from Roman law and common law to the present day, although it has been the subject of many controversies. *Depositum irregulare* is a contract that is formed by depositing generally a sum of money or other fungible things openly, that is without being placed in a closed or sealed box or pouch, to the depositary in order to be kept. The depositary gains the ownership of the deposited money or other fungible things and is under the obligation to restore not exactly the same things he had received but an equal amount of money or objects of the same kind and quantity. Due to these

(safekeeping contract-the contract of bailment), *mutuum* (loan for consumption), irregular deposit (or literally “improper deposit”).

features *depositum irregulare* is very similar to the loan for consumption (*mutuum*). However, it is also claimed that *depositum irregulare* has some features that distinguish it from the loan for consumption. This complex structure of *depositum irregulare*, which incorporates elements of different contracts, has resulted in both the existence of different regulations on *depositum irregulare* in the laws of various countries and the lack of unity in the terms used as the equivalent of *depositum irregulare* in the Turkish legal doctrine. In this study, the terms used for *depositum irregulare* in the Turkish legal doctrine will be discussed and how *depositum irregulare* is regulated in Turkish Code of Obligations and in the codes of some other countries influenced by the Romanist legal tradition, such as Switzerland, Germany, Italy, Spain and Argentina, will be outlined.

To cite this article:

Atak, A. S. (2025). “Tarihsel ve Dogmatik Açıdan *Depositum Irregulare*’nin Karşılığı Olarak Kullanılan Terimler Üzerine”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), s. 128-156. <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2025.149>

* Bu makale, IV. Uluslararası Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Kongresi’nde sözlü olarak sunulan ancak tam metni yayımlanmayan “*Depositum Irregulare’nin Tarihçesi, Türk Hukuk Doktrininde Bu Sözleşmeye Yönelik Terminolojik Tartışmalar ve Sözleşmenin Romanist Hukuk Geleneğinden Etkilenmiş Ülkelerin Kanunlarındaki Yansımaları*” başlıklı tebliğin içeriği geliştirilerek ve önemli ölçüde değiştirilerek üretilmiş hâlidir.

** **Sorumlu Yazar:** Ali Selkor ATAK, selkor.atak@deu.edu.tr

GİRİŞ

Roma Devleti’nde büyük ölçekli bankacılık kurumlarının bulunmadığı ve bankaların faaliyet alanında yer alan ticarî işlemlerin genellikle banka benzeri kurumlar aracılığıyla değil özel şahıslar tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülmektedir¹. Bankacılık kapsamındaki faaliyetleri yürüten kişilerin yaptıkları hukukî işlemlerden birisi de *depositum irregulare* idi². *Depositum irregulare*’de bir miktar mislî eşya veya daha sık olmak üzere bir miktar paranın, saklanmak üzere saklayana bırakılması söz konusu olurdu. Mislî eşya veya paranın olağan saklama sözleşmesine (*depositum*)³ konu olması da mümkündü. Bu durumda saklanması için

¹ Bürge, Alfons. “Fiktion und Wirklichkeit: Soziale und rechtliche Strukturen des römischen Bankwesens”, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 104, 1987, s. 465, s. 466, s. 476, s. 508, s. 555-556; Finley, Moses Israel. *Ancient Economy*, Updated Edition with a Foreword by Ian Morris, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 1999, s. 198; Zimmermann, Reinhard. *The Law of Obligations-Roman Foundations of the Civilian Tradition*, Oxford University Press, New York, 1996, s. 155, dn. 3, s. 218; Andreu, Roma bankacılığı ve ticarî hayatının ekonomik yatırımları geliştirmeye yönelik olarak bilinçli bir şekilde oluşturulmuş mecralar olmadığını ifade etmekle birlikte yine de bunların ekonomik bir role sahip olduklarının inkâr edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır, bkz. Andreu, Jean. *Banking and Business in the Roman World*, translated by Janet Llyod, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, s. 152; aynı yönde bkz. Harris, William Vernon. “A Revisionist View of Roman Money”, *The Journal of Roman Studies*, Vol. 96, 2006, s. 11; Collins, Andrew/Walsh, John. “Fractional Reserve Banking in the Roman Republic and Empire”, *Ancient Society*, Vol. 44, 2014, s. 192.

² Karaaslan, Muzaffer. *Roma Hukukunda Bankacılık Faaliyetleri Kapsamında Düzensiz Vedia (Depositum Irregulare)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 157.

³ *Depositum* sözcüğünün “bir yana koymak, saklamak, biriktirmek” anlamına gelen “*deponere*” fiilinden türettiği, “*deponere*” fiilinin de “koymak” anlamına gelen “*ponere, posit-*” fiilinden de+ ön ekiyle türettiği ifade edilmektedir, bkz. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/depo> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

bırakılan şey veya paranın genellikle kapalı ya da mühürlenmiş bir kutu veyahut kese içine konulup ferden belirlenebilir hale getirilmek suretiyle bırakılması gerekirdi⁴. Olağan saklama sözleşmesinden farklı olarak *depositum irregulare*'de bu misli eşya veya para, kapalı ya da mühürlenmiş bir kutu veyahut kese içinde değil açıkta olacak şekilde teslim edilirdi⁵. Olağan saklama sözleşmesinde saklayan, saklanmak üzere bırakılan şey üzerindeki mülkiyet hakkını veya zilyetliği kazanamaz ve bu şeyin yalnızca vâzı'ı-yedi (*detentor*'u⁶-elde bulundurana) olurdu⁷. Ayrıca saklayan, saklatanın rızası olmadığı sürece, aldığı şeyi kullanma yetkisine sahip değildi⁸. Bunun yanı sıra saklayan, aldığı şeyi aynen iade etmekle yükümlüydü⁹. Farklı şekilde ifade edilecek olursa, olağan saklama sözleşmesinde saklayanın sözleşmeden doğan borcu parça borcuydu¹⁰. *Depositum irregulare*'de ise saklayan almış olduğu paranın veya misli eşyanın mülkiyetini kazanır, dolayısıyla bunlar üzerinde dilediği gibi tasarruf edebilir ve aldığı

⁴ Zimmermann, s. 216; Küçükgüngör, Erkan. *Roma Hukukunda Vedia Sözleşmesi* (Depositum), Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 43, s. 119; Tiftik, Mustafa. *Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi*, Yetkin Kitabevi, Ankara, 2007, s. 82; Tahiroğlu, Bülent. *Roma Borçlar Hukuku, [1.07.2012'de yürürlüğe giren Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Düzenlenmiş Yeni Bası]*, Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 169; Kaser, Max/Knütel, Rolf. *Römisches Privatrecht*. 20. Aufl. Verlag C.H. Beck, München, 2014, s. 234; Rado, Türkân. *Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 59; Söğütü, Özlem. *Roma Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 441; Tamer, Diler. *Roma Hukuku, Cilt -2-, Borçlar Hukuku*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 163.

⁵ Umur, Ziya. *Roma Hukuku Ders Notları*, 3. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 345; Küçükgüngör, s. 120; Tiftik, s. 83; Tahiroğlu, s. 173; Akıncı, Şahin. *Roma Borçlar Hukuku, 818 sayılı BK ve 6098 sayılı TBK ile Mukayeseli*, Sayram Yayınları, Konya, 2013, s. 103 vd.; Rado, s. 62; Erdoğan, Belgin. *Roma Borçlar Hukuku Dersleri*, 1.07.2012'de yürürlüğe giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Yeni Bası, Der Yayınları, İstanbul, 2019, s. 60; Tamer, s. 163.

⁶ *Detentor*: Bir mal üzerinde, kendisinin olma niyeti bulunmaksızın egemenlik icra eden kimse. Roma hukukunda âriyet alan, vedia alan, kiracı, zilyet (*possessor*) değil *detentor* durumunda idiler, bkz. Umur, Ziya. *Roma Hukuku Lügatı*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1983, s. 57; bu kimseler zilyetliği korumak için başvurulana zilyetlik *interdictum*'larından faydalanamazlardı, bkz. Söğütü, s. 643.

⁷ Di Marzo, Salvatore. *Roma Hukuku*, (beşinci tab'ından çev. Ziya Umur), 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1959, s. 417; Zimmermann, s. 205; Küçükgüngör, s. 37; Umur, 1999, s. 344; Tahiroğlu, s. 169; Akıncı, s. 98; Rado, s. 59; Erdoğan, s. 58; Söğütü, s. 441; Tamer, s. 160; Karaaslan, s. 193.

⁸ Kaynaklarda, saklayanın saklamak üzere aldığı şeyi saklatanın rızası olmadan kullanması durumunda hırsızlık suçunu işlemiş sayılacağı ifade edilmektedir, bkz. *Gai. Ins.3.196: "Itaque si quis re, quae apud eum deposita sit, utatur, furtum committit..."* : "Nitekim bir kimse, kendisine vedia (*depositum*) olarak bırakılan bir şeyi kullanırsa *furtum* işler..."", çeviri için bkz. *Gaius Institutiones*, Borçlar Kısım, çev. Türkân Rado, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1953, s. 84-85; *I.4.1.6: "...itaque sive creditor pignore, sive is apud quem res deposita est ea re utatur, sive is qui rem utendam accepit in alium usum eam transferat quam cuius gratia ei data est, furtum committit..."* : "Şu halde, rehinli alacaklı veya vedia alan, aldıkları şeyi kullanırlarsa ve keza bir şeyi kullanmak için alan, o şeyden kendisine tanınmış olan kullanma amacından başka bir şekilde şekilde yararlanırsa, *furtum* işlemiş olur..."", çeviri için bkz. *Iustinianus Institutiones*, çev. Ziya Umur, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968, s. 290-291; bu şekildeki hırsızlık, kullanım hırsızlığı-*furtum usus* olarak nitelendirilmekteydi, bkz. Jörs, Paul/Kunkel, Wolfgang/Wenger, Leopold/Honsell, Heinrich/Mayer-Maly, Theo/Selb, Walter. *Römisches Recht*, 4. Aufl., Springer Verlag Berlin, Heidelberg, New York, 1987, s. 302 (Eser bundan sonraki atıflarda yazarların eserin önsözünde öngördükleri şekle uygun olarak ilk önce Kunkel'in daha sonra eserin ilgili paragrafını yazmış olan yazarın ismi verilmek suretiyle ["Kunkel/Honsell", "Kunkel/Mayer-Maly" veya "Kunkel/Selb" şeklinde] zikredilecektir); Zimmermann, s. 205; Küçükgüngör, s. 81; Akıncı, s. 101; Rado, s. 61; Erdoğan, s. 59; Söğütü, s. 443; Tamer, s. 161; Karaaslan, s. 192; Di Marzo, olağan saklama sözleşmesinde saklayanın sakladığı şeyi saklatanın onayı olmadan kullanmasının kullanım hırsızlığı olarak nitelendirilmesinin *Iustinianus* hukukunda gerçekleştiğini ifade etmektedir, bkz. Di Marzo, s. 418; aynı yönde bkz. Tahiroğlu, s. 171.

⁹ Zimmermann, s. 215; Küçükgüngör, s. 83; Tiftik, s. 82; Tahiroğlu, s. 174; Rado, s. 60; Söğütü, s. 441; Tamer, s. 161.

¹⁰ Sohm, Rudolph/Mitteis, Ludwig/Wenger, Leopold. *Institutionen, Geschichte und System des römischen Privatrechts*, Verlag von Duncker & Humblot, München und Leipzig, 1949, s. 398; Umur, 1999, s. 345; Tahiroğlu, s. 174; Tamer, s. 161.

şeyleri aynen değil aynı cins ve miktarda olacak şekilde iade etme borcu altına girerdi¹¹, yani *depositum irregulare*'de saklayanın borcu cins (çeşit) borcu niteliğindeydi¹². Tüketim ödücü sözleşmesinde de (*mutuum*), ödünç alan almış olduğu şey üzerindeki mülkiyet hakkını kazanır ve aldığı şeyi aynı cins ve miktarda olacak şekilde iade etme borcu altına girerdi¹³. Her iki sözleşmede de iade borcu altına girenin aldığı şey üzerindeki mülkiyet hakkını kazanması ve aldığını aynen değil aynı cins ve miktarda iade etme yükümlülüğü altına girmesi, bu iki sözleşmeyi birbirinden ayırt etmeyi zorlaştırmaktadır¹⁴.

Aşağıda ayrıca değinileceği gibi bu sözleşmenin *depositum irregulare* olarak anılması da *Iustinianus* döneminden (M.S. 527-565) çok daha sonra gerçekleşmiştir, zira o dönemdeki hukukçular söz konusu hukukî işlemi biliyor olsalar da sözleşmeye bu ismi veren onlar değildir. Bu nedenle ilk önce *depositum irregulare* kavramının¹⁵ ne zamandan beri kullanıldığıyla ve kavramın tarihçesi ile ilgili açıklamalara yer verilecektir. Daha sonra 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nda *depositum irregulare* karşılığı olarak kullanılan “usulsüz tevdi” terimi ile ilgili terminolojik tartışmalara ve bununla bağlantılı olarak farklı ülkelerin kanunlarında sözleşme için kullanılan terimlere değinilecektir. Sonraki başlık altında ise *depositum irregulare* ile ilişkilendirilen Klâsik Hukuk Dönemi'ne ait bazı metinler ve sözleşmenin ülkemizde ve farklı ülkelerin kanunlarında ne şekilde düzenlenmiş olduğu ana hatlarıyla ele alınacaktır.

I. ROMA HUKUKUNDA DEPOSITUM IRREGULARE KAVRAMI

Depositum irregulare ve tüketim ödücü sözleşmesi arasındaki benzerlikler nedeniyle

¹¹ Zimmermann, s. 216; Küçükgüngör, s. 120; Tiftik, s. 83; Umur, 1999, s. 346; Tahiroğlu, s. 174; Akıncı, s. 103; Rado, s. 62; Tamer, s. 163.

¹² Sohm/Mitteis/Wenger, s. 398; Tahiroğlu, s. 174; Rado, s. 62; Erdoğan, s. 59; Tamer, s. 163.

¹³ Umur, 1999, s. 339; Tahiroğlu, s. 150; Akıncı, s. 92; Rado, s. 48, s. 56; Erdoğan, s. 50; Söğütü, s. 434; Tamer, s. 148.

¹⁴ Gürsel, Nurettin. “Usulsüz Tevdi”, *Adalet Dergisi*, Yıl: 41 S. 1, Ocak 1950, s. 79; bununla birlikte iki sözleşmenin birbirinden farklılık gösterdiği noktalar da bulunmaktadır. Bu farklılıklara doktrinde verilen başlıca örnekler şunlardır: 1. *Depositum irregulare*'de kural olarak saklatanın menfaati ön plandayken, tüketim ödücü sözleşmesi ödünç alanın menfaatine yapılmaktadır, 2. Roma hukukunda *depositum irregulare* eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme iken, tüketim ödücü tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir, 3. *Depositum irregulare*'den doğan dava iyi niyet davası iken, tüketim ödücü dar hukuk davası doğuran bir sözleşmedir, 4. *Depositum irregulare*'de şekle tâbi olmayan basit bir anlaşma (*pactum*) ile faiz kararlaştırılabilirken, tüketim ödücü sözleşmesinde faiz talep edilebilmesi için bunun sözlü şekle bağlı olan bir *stipulatio* ile kararlaştırılması gerekirdi, 5. Aile evlatlarına para ödünç verilmesini engellemek için çıkarılan *Senatus Consultum Macedonianum* hükümleri tüketim ödücü sözleşmesi için uygulanırken, *depositum irregulare* için uygulanmazdı, bkz. Buckland, William Warwick. *A Text Book of Roman Law from Augustus to Justinian*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 1932, s. 470; Sohm/Mitteis/Wenger, s. 398; Kaser, Max. *Das römische Privatrecht, das altrömische, das vorklassische und klassische Recht*, erster Abschnitt, Verlag C.H. Beck, München, München, 1971, s. 536; Kunkel/Honsell, s. 303 vd.; Zimmermann, s. 217; Umur, 1999, s. 346; Tahiroğlu, s. 174 vd.; Rado, s. 62; Akıncı, s. 103, s. 104; De Soto, Jesús Huerta. *Para, Banka Kredisi ve Ekonomik Çevrimler*, çev. Bilge Öztürk Göktuna, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 49 vd.; Söğütü, s. 444; Tamer, s. 163; Karaaslan, s. 197 vd.

¹⁵ *Depositum irregulare* ve onun karşılığı olarak kullanılan tâbirlerden söz edilirken, genel olarak hukukî müessese söz konusu ise “kavram”, yasal düzenlemelerde geçen ibareler söz konusu olduğunda “terim” sözcükleri kullanılmakla birlikte, bu çerçeveye sınırlı olmaksızın metinde her iki kullanıma da (“*depositum irregulare* kavramı” ve “*depositum irregulare* terimi” gibi) yer verilmiştir; bu hususla ilgili olarak kavram, sözcük ve terim kelimeleri arasındaki ilişki için bkz. Kamacı Gencer, Duygu/Çiçek, Hatice. “Kavram, Sözcük ve Terim Arasındaki İlişki”, *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 1, 2024, s. 2 vd.

depositum irregulare, Roma hukukundaki en tartışmalı konuların başında gelmektedir¹⁶. Romalı hukukçuların bu müesseseye âşına olduğu genellikle kabul edilmektedir. Bununla birlikte modern Roma hukuku doktrininde bu âşinalığın hangi dönemden itibaren başladığı, sözleşme için hangi dönemlerde hangi hükümlerin uygulandığı veya sözleşmenin Klâsik Hukuk Dönemi'nde tüketim öduncünden bağımsız ayrı bir sözleşme olarak kabul edilip edilmediği gibi hususlar pek çok tartışmaya ve birbirinden farklı görüşlerin ileri sürülmesine yol açmıştır. Konu hakkında bu kadar farklı görüş bulunmasının başlıca sebeplerinden birisi *depositum irregulare* ile ilişkilendirilebilecek mevcut *Digesta*¹⁷ metinlerinden bir kısmının muhtelif çelişkiler ve farklı yorumlanmaya açık belirsiz ifadeler barındırmasıdır. Dolayısıyla bu metinlerin Klâsik Hukuk Dönemi'ndeki durumu yansıtmadığı ve *Corpus Iuris Civilis*'i¹⁸ hazırlayan hukukçular tarafından *interpolatio*'lar¹⁹ ile değiştirildiğine yönelik görüşler yaygın olmakla birlikte aksini iddia edenler de vardır ve konu bu bakımdan da tartışmalıdır. Konuyla ilgili *Digesta* metinleri ve metinlere yönelik tartışmalar ise ayrı bir çalışmanın konusunu oluşturabilecek kadar kapsamlıdır ve bu nedenle çalışmamızda bu hususlara yer verilmemiştir.

Depositum irregulare'nin *Iustinianus* dönemindeki hukukçularca bilindiği genellikle kabul edilmekle birlikte Klâsik Dönem hukukçularının bu sözleşmeyi tanımadığı ve Klâsik Hukuk Dönemi'nde *depositum irregulare* için tüketim öduncü sözleşmesine yönelik hükümlerin

¹⁶ Johnston, David. *Roman Law in Context*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, s. 87; Zimmermann da *depositum irregulare*'nin Roma hukukundaki en tartışmalı müesseselerden biri olarak kabul edildiğini belirtmektedir, bkz. Zimmermann, s. 217.

¹⁷ *Digesta* (veya *Pandectae*) *Iustiniani*: Klâsik Dönem hukukçularının eserlerinden alınmış parçaları (*fragmentum*) yan yana koymak sureti ile, imparator *Iustinianus*'un, başlarında *Tribonianus* olmak üzere, on yedi kişilik bir heyete yaptırmış olduğu, gerek *ius civile*'yi, gerekse *praetor* hukukunu içeren büyük toplama eser, bkz. Umur, 1983, s. 58.

¹⁸ *Corpus Iuris Civilis*: *Iustinianus*'un hukukçulara hazırlatmış olduğu hukuk eserlerinin bütününe, Rönesans devrinden itibaren verilen isim. İlk olarak *Dionysius Gothofredus*'un 1583 senesinde düzenleyerek baskıya verdiği bu isim altında *Institutiones*, *Digesta*, *Codex* ve *Novellae* bulunmaktadır, bkz. Umur, 1983, s. 50.

¹⁹ *Interpolatio*: Yazılı bir metin üzerinde anlamını veya kapsamını değiştirmek, bazen kısaltmak veya basitleştirmek için, bile bile yapılan değişiklik. *Iustinianus*'un emriyle *Corpus Iuris Civilis*'i derleyen hukukçuların, Klâsik Dönem hukukçularından parçalar halinde aldıkları metinler ve imparator emirnameleri üzerinde yaptıkları değişiklikler için kullanılan tâbir, bkz. Umur, 1983, s. 95

uygulandığını savunan görüşler bulunduğu gibi²⁰ bunun aksini savunanlara²¹ da rastlanmaktadır. Bu farklı yaklaşımların yanı sıra bu iki sözleşme arasında bir ayırım yapıldıysa da bunun hangi dönemden itibaren başladığı konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır²². Ayrıca kavramın, günümüzde yalnızca misli şeylerin saklanmasıyla yönelik olarak kullanılmasının yaygınlaştığı ve bu sınırlandırmayla bile kavrama yönelik tanımların çok farklı olması karşısında, *depositum irregulare* tâbirinin dogmatik bir incelemenin çıkış noktası olarak

²⁰ Buckland, s. 470; Schulz, Fritz. *Classical Roman Law*, Clarendon Press, Oxford, 1951, s. 519 vd.; Di Marzo, s. 419; Kunkel/Honsell, s. 303 vd.; Koschaker, Paul/Ayiter, Kudret. *Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No: 39, İzmir, 1993, s. 222; Küçükgüngör, s. 123, s. 130, s. 133, s. 134; Oudshoorn, Jacobine Gerlinde. *The Relationship between Roman and Local Law in the Babatha and Salome Komaise Archives*, Brill, Leiden, Boston, 2007, s. 136; Rado, s. 62; Erdoğan, s. 60; Karaaslan, s. 124-125, s. 147, s. 148, s. 161; Kaser, *depositum irregulare*'nin Klâsik Hukuk Dönemi'nde tüketim ödücü hükümlerine tâbi tutulduğunu belirtmekle beraber, Klâsik Hukuk Dönemi'nin sonlarından itibaren bu hukukî işlemin tanındığını ifade etmektedir, bkz. Kaser, s. 536; Kaser/Knütel, s. 234; benzer şekilde bkz. Zimmermann, s. 218; Johnston, s. 87; Niemeyer, saklama sözleşmesinin bir alt türü olarak görülen ve Ortak Hukuk öğretisi tarafından *depositum irregulare* olarak adlandırılmış olan hukukî işlemin, tüketim ödücü sözleşmesinin farklı bir uygulaması olduğunu ve yalnızca bu sözleşmeye egemen olan prensipler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini, başka bir ifadeyle bu iki sözleşme arasında bir fark olmadığını ileri sürmektedir. Niemeyer'e göre Roma hukukunda *depositum irregulare* hukukî bir varlığa sahip değildir, *depositum* sadece adında geçmektedir, işlem aslında yalnızca bir tüketim ödücü sözleşmesinden ibarettir, bkz. Niemeyer, Theodor. *Depositum Irregulare*, Max Niemeyer Verlag, Halle an der Saale 1889, s. VII, s. 78; Geiger de *depositum irregulare*'nin saklama sözleşmesi hükümlerine tâbi tutulan özel bir tüketim ödücü türü olduğunu ve bu iki sözleşme arasında bir fark olmadığını savunmakta, hatta görüşünü bir adım ileriye taşıyarak Alman Medeni Kanunu'nun *depostium irregulare*'ye ilişkin olan hükmünün (§ 700) gereksiz olduğunu ve görmezden gelinebileceğini ileri sürmektedir, bkz. Geiger, Klaus. *Das Depositum irregulare als Kreditgeschäft*, A. Schubert, München, 1962, s. 4, s. 57; Kübler, *Papinianus*'un *depositum irregulare*'nin yani saklayana kullanma yetkisi tanınmak suretiyle saklaması için para verilmesinin saklama sözleşmesi olarak kabul edilmesini istediğini ve böylelikle yabancılara özgü bir borçlar hukuku müessesesini Roma hukukuna dâhil etmeye çalıştığını ancak *Paulus* ve *Ulpianus*'un ciddi itirazlarıyla karşılaştığını ve bu girişiminin başlangıçta başarısızlıkla sonuçlandığını belirtmek suretiyle *depositum irregulare*'nin Klâsik Hukuk Dönemi'nde genel olarak tanınmamış olmakla birlikte en azından *Papinianus* tarafından kabul edildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte *Papinianus*'un yaşadığı ve yazdığı dönemde, memleketinin hukuk hayatından taşınmış olabileceği görüşleri Roma özel hukukunun bir parçası hâline getirme girişiminin akamete uğradığını ve *Papinianus*'un bu konuda başarısız olduğunu ileri sürmektedir. Ancak Kübler daha sonra imparatorluğun başkentinin doğuya taşındığı ve Roma hukukunun gelişimi üzerinde Yunan hukuk anlayışının daha fazla etkisinin bulunduğu bir dönemde ise bu konuda *Papinianus*'un görüşünün benimsendiğini ifade etmektedir, bkz. Kübler, Bernhard. "Griechische Tatbestände in den Werken der kassuistischen Literatur", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 29, 1908, s. 226; *depositum irregulare*'ye ilişkin farklı görüşlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Geiger, s. 2 vd.; Küçükgüngör, s. 121 vd.; Collins/Walsh, s. 186 vd.; Karaaslan, s. 106 vd.

²¹ *Depositum irregulare*'nin Klâsik Hukuk Dönemi'nde de bilindiğini savunan karşı görüş için bkz. Huschke, Philipp Eduard. *Die Lehre des römischen Rechts vom Darlehn und den dazu gehörigen Materien*, Gebrüder Kröner, Stuttgart, 1881, s. 23; Mitteis, Ludwig. "Trapezitika", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 19, 1898, s. 208 vd.; Weiss, Egon. *Institutionen des römischen Privatrechts als Einführung in die Privatrechtsordnung der Gegenwart*, Verlag für Recht und Gesellschaft, Basel, 1949, s. 347; Evans-Jones, Robin/MacCormack, Geoffrey. "Obligations", *A Companion to Justinian's Institutes*, edited by Ernest Metzger, Duckworth, London, 1998, s. 133; De Soto, s. 61-62, s. 68-69; Adams, Watson, Thomas ve Diódsi, *depositum irregulare*'nin Klâsik Hukuk Dönemi'ndeki mevcudiyetini kabul etmekle kalmayıp bu dönemden önce de bilindiğini ileri sürmektedirler, bkz. Adams, Bertrand. "Haben die Römer "Depositum Irregulare" und Darlehen Unterschieden?", *Studia et Documenta Historiae et Iuris (SDHI)*, 28, 1962, s. 364-365; Watson, Alan. *The Law of Obligations in the Later Roman Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1965, s. 165-166; Thomas, Joseph Anthony Charles. *Textbook of Roman Law*, North-Holland Publishing Company, Oxford, 1976, s. 278; Diódsi, György. *Contract in Roman Law, From the Twelve Tables to the Glossators*, translated by J. Szabó, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981, s. 49.

²² Bu konuda bkz. Küçükgüngör, s. 121 vd.; Collins/Walsh, s. 186 vd.; Karaaslan, s. 107 vd.

alınmasının mümkün olmadığına da ileri sürüldüğü görülmektedir²³.

II. ORTA ÇAĞ HUKUK OKULLARINDAN KODİFİKASYONLARA DEĞİN DEPOSITUM IRREGULARE KAVRAMI

Depositum irregulare'nin antik Roma hukuku kaynaklarına dayanmadığı ve antik çağda yaşamış Romalı hukukçular tarafından kullanılmamış olup Roma'ya özgü bir kavram olmadığı bilinmektedir²⁴. Kavram bu şekliyle Klâsik Dönem hukukçularının metinlerinde ve *Corpus Iuris Civilis*'te yer almamaktadır²⁵. Bu nedenle kavramın ne şekilde ortaya çıktığının ve tarihçesinin kısaca ele alınması faydalı olacaktır.

Depositum irregulare kavramının ilk defa *Postglossator*²⁶ hukuk okulunun son temsilcilerinden olduğu ifade edilen²⁷ *Iasonis de Maino* (*Jason de Maino-Giasone del Maino*) tarafından 1485 yılında²⁸ kullanıldığı belirtilmektedir²⁹. *Postglossator* hukuk okulunun önceki temsilcileri de tıpkı *Glossator*³⁰ hukuk okulu temsilcileri gibi bu tâbiri kullanmamışlardır. *Depositum irregulare*, *Iasonis de Maino*'dan itibaren İtalya'da sık kullanılan bir kavram olarak varlığını sürdürmüştür. Buna karşın Fransa'da 16. yüzyılda çok istisnaen kullanılmıştır. Almanya ve Hollanda'da da kavramın daha geç kullanılmaya başlandığı görülmektedir. 17. yüzyıl Alman hukuk doktrininde muhtelif eserlerde *improprium* (gerçek olmayan, uygunsuz),

²³ Niemeyer, s. 2; Gordon, William Morrison. "Observations on Depositum Irregulare", *Studi in Onore di Arnaldo Biscardi*, Vol. 3, Istituto Editoriale Cisalpino, Milano, 1982, s. 363; Bürge, Roma'da bankacılığa ilişkin uygulamaların hukukî yapısını incelediği çalışmasında *depositum irregulare* terimini kullanmamış, bunun yerine "faizli açık (olacak şekilde verilmiş) depositum" ("verinsliches offenes depositum") kavramını kullanmayı tercih etmiştir, bkz. Bürge, s. 538; aynı yönde bkz. Theisen, Frank. "Der Darlehensvertrag in seiner historischen Entwicklung", *Studien zur Rechts- und Zeitgeschichte*, Professor Dr. Wulf Eckart Voß zum 60. Geburtstag, V & R Unipress, Göttingen, 2005, s. 12.

²⁴ Cohn, Georg. *Handbuch des deutschen Handels-, See- und Wechselsrechts*, herausgegeben von W. Endemann, Bd. 3, Fues's Verlag (R. Reisland), Leipzig, 1885, s. 886, dn. 7; Niemeyer, s. 2; Buckland, s. 469, dn. 13.

²⁵ Geiger, s. 5; Collins/Walsh, s. 186.

²⁶ *Postglossator* veya *Commentator*: Bologna hukuk okulunda faaliyette bulunmuş olan *Glossator*'lardan sonra 13. yüzyılın yarısından itibaren 15. yüzyılın sonlarına kadar gelen hukuk âlimlerine verilen isim. *Glossator*'lar gibi yine *Corpus Iuris Civilis*'in otoritesine dayandıkları için skolastik metoda bağlı kalmakla beraber, *Postglossator*'lar kısa notlar yerine, *Iustinianus* derlemesinin bütün kısımlarını *Glossator*'ların tefsirlerine istinaden, geniş ölçüde açıklayarak şerh etmişlerdi (*Commentator*: Şârih, şerh eden). En büyük temsilcileri *Bartholus da Sassaferrato* ile *Baldus degli Ubaldi* idi. Kendilerinden önce hukuk araştırmalarına yön vermiş olan *Glossator*'lardan farklı olarak Roma hukukunu kendi dönemlerinin ihtiyaçlarına uyacak şekilde tefsir etmişler, modern dönemlerin Uluslararası Özel Hukuk, Ticaret Hukuku gibi branşlarının temellerini atmışlardır, bkz. Umur, 1983, s. 162.

²⁷ *Iasonis de Maino* (*Jason de Maino-Giasone del Maino*)'nun *Postglossator* veya *Commentator*'lar olarak adlandırılan hukuk okulunun en önde gelen hukukçularından *Bartholus*'un metotlarını takip eden son hukukçulardan olduğu belirtilmektedir, bkz. Stein, Peter. *Roman Law in European History*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, s. 77; https://en.wikipedia.org/wiki/Giasone_del_Maino (Erişim tarihi: 03.12.2024).

²⁸ Savigny, Friedrich Carl von. *Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter*, Bd. VI: *Das vierzehnte und fünfzehnte Jahrhundert*, zweite Ausgabe, J. C. B. Mohr, Heidelberg, 1850, s. 410; Niemeyer, s. 110, dn. 21.

²⁹ Niemeyer, s. 110, dn. 21, s. 117-118; Bürge, s. 537, dn. 348; Zimmermann, s. 219, dn. 229; Oudshoorn, s. 137, dn. 125; Collins/Walsh, s. 186; Karaaslan, s. 100, dn. 498.

³⁰ *Glossator*: Bologna Hukuk Okulu'nda 12. yüzyılın başlarından itibaren faaliyette bulunan hukukçulara verilen isim. Skolastik metotla çalışan, yani *Corpus Iuris Civilis*'in otoritesine dayanan *Irnerius* ve öğrencileri, *Iustinianus*'un hazırlatmış olduğu eserin bütün kısımlarını inceden inceye tetkik ederek, sayfa kenarlarına veya altlarına koydukları ek ve açıklamalarla (*glossa*) açıklamışlar, tarihi ve eleştirel düşüncelere girişmeden, metnin anlaşılmasına çalışmışlardır. 13. yüzyılın ortalarından itibaren *Postglossator*'lar (*Commentator*'lar) bu faaliyete halef olmuşlardır, bkz. Umur, 1983, s. 80; *glossator*'larla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Türkoğlu, Halide Gökçe. "Glossator'lar", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Bülent Tahiroğlu'na Armağan, Özel Sayı, C. 23, S. 3, 2017, s. 56 vd.

anomalum (kurula uymayan, istisnai), *mixtum* (karma), *extraordinarium* (olağan dışı), *notissimos terminos egrediens* (en bilinen sınırları aşan) ve bunların yanı sıra daha seyrek ve gereksiz ayrıntı oluşturacak biçimde *irregulare* tâbirleri kullanılmıştır³¹. *Irregulare* tâbiri 18. yüzyıl boyunca da çok bilinmemektedir, bu nedenle *depositum irregulare* Alman doktrininde teknik terim (*terminus technicus*) olarak ancak 19. yüzyıldan itibaren yerleşmiş gibi görünmektedir³². Terimin kullanılmaması veya mevcut olmaması bu hukukî ilişkinin bilinmediği anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte terimin kullanılması da terimi kullanan yazarın *depositum irregulare*'ye ilişkin teorik pozisyonunun bir göstergesi olarak nitelendirilmemelidir³³.

Sonuç olarak, Klâsik Hukuk Dönemi'nde bazı hukukçular tarafından *depositum irregulare*'nin tüketim ödücü sözleşmesine (*mutuum*) yönelik hükümlere tâbi tutulduğu ve Klâsik Hukuk Dönemi'nde bu müessesenin bilinmediği yönünde görüşler bulunmakla birlikte³⁴, sözleşmenin *Iustinianus* Dönemi'nde hukuk hayatında yer bulduğu konusunda bir tereddüt bulunmaması karşısında Roma hukuku doktrininde *depositum irregulare*'nin genellikle saklama sözleşmesinin (*depositum*) bir alt türü olarak nitelendirildiği görülmektedir³⁵. Aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacak *depositum irregulare*'ye yönelik hükümlerin bulunduğu Türk, İsviçre Borçlar Kanunları ile Alman, İspanyol, İtalyan, Portekiz ve Arjantin Medenî Kanunlarında da söz konusu hükümler saklama sözleşmesi alt başlığında yer almaktadır ve “misli şeylerin saklanması” sözleşmesi (veya olağan dışı ya da atipik saklama sözleşmesi), olağan saklama sözleşmesinin bir türü olarak kabul edilmektedir.

III. TÜRK HUKUKUNDA *DEPOSITUM IRREGULARE*'YE YÖNELİK TERMİNOLOJİK TARTIŞMALAR

A. Yasal Düzenleme

Roma hukuku doktrininde *depositum irregulare* kavramıyla ifade edilen hukukî ilişki, Türk hukukunda TBK md. 570'te “misli şeylerin saklanması” başlığı altında düzenlenmiştir³⁶. Bu hüküm, kanunun ikinci kısmının on dördüncü bölümünde “Saklama Sözleşmeleri” başlığı altında (genel veya olağan) saklama³⁷ sözleşmesine ilişkin hükümlerden (TBK md. 561-569) sonra yer almaktadır. Dolayısıyla bu sözleşmenin, kanun koyucu tarafından olağan saklama

³¹ Niemeyer, s. 110, dn. 21.

³² Bürge, s. 537, dn. 348.

³³ Niemeyer, s. 110, dn. 21.

³⁴ Bkz. yuk. dn. 20.

³⁵ Buckland, s. 469; Sohm/Mitteis/Wenger, s. 397 vd.; Kaser, s. 536; Kunkel/Honsell, s. 303; Koschaker/Ayiter, s. 221 vd.; Zimmermann, s. 201 vd.; Umur, 1999, s. 345; Küçükgüngör, s. 119 vd.; Rado, s. 61 vd.; Erdoğan, s. 60; Tahiroğlu, s. 173 vd.; Söğütü, s. 443 vd.; Tamer, s. 163.

³⁶ “B. Misli şeylerin saklanması

Madde 570: Saklayanın kendisine bırakılan parayı aynen geri vermek zorunda olmaksızın mislen geri vermesi açıkça veya örtülü olarak kararlaştırılmışsa, o paranın yararı ve hasarı kendisine ait olur.

Paranın mühürlü ve açık olarak bırakılmış olması, örtülü anlaşma sayılır.

Saklayan, saklanan tarafından kendisine açıkça yetki verilmedikçe, saklanan diğer misli eşya veya kıymetli evrak üzerinde tasarrufta bulunamaz.”

³⁷ Saklamak kelimesinin, “dikkat etmek, dikkatli olmak, muhafaza etmek” anlamına gelen eski Türkçe “sakla-” fiilinden evrildiği belirtilmektedir. Sakla fiili de düşünmek anlamına gelen eski Türkçe sa- “düşünmek” fiilinden +(u)k ekiyle türetilmiş olan ve “bilinçli, akli başında, uyanık” anlamındaki “sak” sözcüğünden yine eski Türkçe olan +la ekiyle türetilmiştir, bkz. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/sakla-> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

sözleşmesinin bir alt türü olarak değerlendirildiği görülmektedir³⁸.

Yeni Borçlar Kanunu'nda “misli şeylerin saklanması” başlığı altında³⁹ düzenlenmiş olan bu sözleşmeye ilişkin hüküm, 22.4.1926 tarih ve 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nda vedia⁴⁰ sözleşmesini düzenleyen hükümler arasında “usulsüz tevdi⁴¹” başlığı altında yer almaktaydı (EBK md. 472)⁴².

Depositum irregulare'de geçen “irregulare” kelimesinin Türkçe karşılığı olarak kanun koyucu tarafından eski Borçlar Kanunu'nda “usulsüz” sözcüğü tercih edilmiştir. Gündelik konuşma dilinde bir olgu veya hukukî işlem için “usulsüz” veya “yolsuz” sıfatı kullanıldığında, ilgili olgu veya hukukî işlemin genel hukukî düzene aykırı nitelikte olduğu şeklinde anlaşılması olasılığı doğmaktadır⁴³. Nitekim *depositum irregulare* hukukçu olmayanlara açıklanmaya çalışılırken “usulsüz tevdi” terimi kullanıldığında karşılaşılan sonuç genellikle muhatabın bunu saklamanın usulüne uygun yapılmadığı şeklinde anlaması olmaktadır⁴⁴. Bu nedenle bu hususun açıklığa kavuşturulması yararlı olacaktır. “Usulsüz” sıfatı muhtelif Türkçe sözlüklerde

³⁸ Nitekim 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun gerekçesinde bu husus açıkça ifade edilmektedir, bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 230.

³⁹ Yapılan değişiklik araştırma gerekçesine dayandırılmış, bunun dışında başka bir gerekçe belirtilmemiştir, bkz. Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 232.

⁴⁰ Yeni Türk Borçlar Kanunu'nda “saklama sözleşmesi” olarak ifade edilen sözleşme için Eski Borçlar Kanunu'nda “vedia” (EBK md. 463 vd.) terimi yer almaktaydı. Vedia kelimesinin Arapça *wd'* (v-d-a) kökünden türetildiği ve *wada'a* “bıraktı, emanet etti” fiilinin fa'îlâ(t) vezninde sıfatı dişili olduğu belirtilmektedir, bkz. <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/vedia> (Erişim tarihi: 03.12.2024); ayrıca bkz. Turan, Fatih M. “İslâm Hukuku Açısından Usulsüz Vedia Akdi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 15, 2010, s. 405.

⁴¹ “Tevdi” sözcüğü birden fazla anlama sahiptir. Sözcük için Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde “emanet etme”; Kubbealtı Lügati'nde “1. teslim etme, emanet verme, verme. 2. *Esk.* Vedâ etme, vedalaşma”; Türk Hukuk Lügati'nde “1-Emaneten tevdi. 2-Satılmak üzere bir komisyoncuya mal bırakmak. 3-Teminat mukabili olarak üçüncü bir şahsa para veya sair kıymetli evrak bırakmak. 4-Alacaklının temerrüdü hâlinde borçlunun borcunu yargıcın tâyin edeceği mahalle veya ticarî eşya hakkında ardiyeye bırakmasıdır ki, borçtan kurtarır (EBK md. 91). 5-Temlik dolayısıyla aidiyeti münazaalı bulunan bir alacak borçlusunun borcunu borçtan beri olmak için mahkemeye veya emrine yatırmasıdır (EBK md. 166).” karşılıkları yer almaktadır (TDK sözlüğü için bkz. <https://www.sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.12.2024); Kubbealtı Lügati için bkz. Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lügati)*, C. 3, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2006, s. 3150 (C. 3), ayrıca bkz. <http://lugatim.com/s/tevdı> (Erişim tarihi: 03.12.2024); *Türk Hukuk Lügati*, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1991, s. 339); Aydoğdu, hukukumuzda tevdi kelimesinin genellikle vedia (saklama) sözleşmesi kapsamında emanet edilen para veya misli eşyayı ifade ettiğini, bunun yanı sıra tüketim ödücü (karz) sözleşmesi kapsamında “ödünç verilen (şey)” anlamında da kullanıldığını belirtmektedir, bkz. Aydoğdu, Murat. “Konut ve Çatılı İşyeri Kirası Sözleşmelerinde Kiracının Güvence (Depozito) Verme Borcu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1, 2012, s. 15, dn. 40; kanaatimizce emanet edilen para veya misli eşya için genellikle kullanılması tercih edilen kelime “tevdı”den ziyade bu kelimenin çoğul hâli olan “tevdıat” kelimesidir, emanet edilen para veya misli eşya bakımından bu yönde bkz. Kubbealtı Lügati, “tevdıat” maddesi (Tevdiat: 1. Banka vb. yerlere para yatırma, para veya senet tevdi etme 2. Emânet olarak bırakılan şeyler, emânetler), Ayverdi, C. 3, s. 3150, <http://lugatim.com/s/tevdıat> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁴² “(B) USULSÜZ TEVDİ

Madde 472: Müstevdiin tevdi olunan meblağı aynen iadeye mecbur olmaksızın mesela iade etmesi sarahaten veya zımnen mukarrer ise, o meblağın nefi ve hasarı kendisine ait olur.

Meblağ, mühürsüz ve açık olarak bırakılmış ise, bu manada zımni bir mukavele mevcut sayılır. İda edilen diğer misli eşya veya kıymetli evrakı müstevdi, sarahaten mezun kılınmadıkça kullanamaz.”

⁴³ Aynı yönde bkz. Gürsel, s. 79; Karaaslan, s. 100; Türk Dil Kurumu'nun çevrim içi (online) sözlüğünde “usulsüz” kelimesi için “1. Yöntemsiz, 2. Yasalara aykırı olan” karşılıkları verilmiştir, bkz. <https://www.sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.12.2024); Turan, 2010, s. 406.

⁴⁴ Hatta sözleşmenin yapısı açıklandığında *depositum irregulare*'nin mevduat sözleşmelerine benzerliğinden dolayı konuyla ilgili olarak “bankalar da bu usulsüzlüğü yapıyor” şeklinde yorumların yapılması bu duruma verilebilecek güzel bir örnektir.

“yasalara aykırı”⁴⁵, “usûl ve nizâma aykırı”⁴⁶, “yola, yönteme uymayan; yöntemsiz; yolunca, yöntemince yapılmayan; yasaya, kurala aykırı olan; yolsuz”⁴⁷ şeklinde tanımlanmıştır. Hukuk terminolojisinde de “usulsüz” kelimesi genellikle “usulsüz tebligat”⁴⁸, “usulsüzlük” (VUK md. 351)⁴⁹, “kamu görevinin usulsüz üstlenilmesi” (TCK md. 262/1) örneklerinde görüldüğü gibi hukuk kurallarına ve yasalara aykırılığı ortaya koyan şekilde kullanılmaktadır. Hukukçular arasında usulsüz tevdi, usulsüz vedia veya usulsüz saklama kavramlarında geçen usulsüz sözcüğünün hukuka, düzene, yasaya aykırılık anlamında kullanılmadığı ve bu kullanım ile kastedilenin ne olduğu genel olarak bilinip anlaşılabilmektedir. Bununla birlikte sözleşmenin mahiyetini daha iyi yansıtan ve yanlış anlaşılmalara mahal vermeyecek bir kavram seçimi daha sağlıklı olacaktır. “Usulsüz tevdi”, “usulsüz vedia” veya “usulsüz saklama” kavramları yanlış anlaşılmalara yol açabilecek ve müessesenin hukukî mahiyetini tam anlamıyla yansıtmayan kavramlardır. Bu nedenle bu kavramların yerine kullanılabilecek alternatiflerin tartışılmasının yararlı olacağı kanaatindeyiz.

“*Depositum irregulare*” kavramında yer alan “*irregulare*” kelimesinin karşılığı olarak kullanılabilecek bir başka seçenek “düzensiz” kelimesidir. “*Irregulare*”, “düzenli, kurala uygun” anlamındaki “*regularis, regolare*”nin karşıt kavramıdır. İngilizcede *irregular* sıfatının karşılığı olarak “*irregular verbs*” (düzensiz fiiller), “*irregular plural noun*” (düzensiz çoğul isim), “*irregular adjectives*” (düzensiz sıfatlar), “*irregular employment*” (düzensiz istihdam), “*irregular economy*” (düzensiz ekonomi), “*irregular rhythm*” (düzensiz ritim) gibi kavramlarda “düzensiz” karşılığının kullanıldığı görülmektedir⁵⁰. Bu kullanımların çoğunda *irregular*, “olağan kullanımın dışında, olağan kuralların dışında, olağanın dışında” anlamını taşımakla birlikte Türkçeye “düzensiz” olarak çevrilmektedir. “Düzensiz” sıfatı için Türk Dil Kurumu’nun çevrim içi sözlüğünde “1. Düzeni bozuk, karışık olan; tertipsiz, ıttırsız, gayrimuntazam, gayrinizami, aritmik, 2. Düzeni olmayan; sistemsiz” karşılıkları verilmiştir⁵¹.

⁴⁵ <https://www.sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁴⁶ Ayverdi, C. 3, s. 3247, ayrıca bkz. <http://lugatim.com/s/usuls%C3%BCz> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

47 Oxford Languages, [https://www.google.com/search?q=usulsuz&ei=1qKmY7eqEMOTxc8PirSQ-A0&ved=0ahUKEwi37cfr1pH8AhXDSfEDHQaBN8Q4dUDCA8&uact=5&oq=usuls%3C%BCz&gs_lcp=CgXnd3Mtd2l6LXNlcnAAzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIECAAQQzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTToKCAAQRxDWBBCwAzoFCAAQgAQ6BQguEIAEOggIABCABBCxAzoLCAAQgAQQsQMwE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAELEDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDOggIABCxAxCDAToKCAAQsQMwE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAELEDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDSgQIQRGASgQIRhgAUKcHWPEjYN4laAJwAXgAgAGkAYgBrBCSAQQyLjE2mAeAoAEbSAEAYAEeWAEB&scient=gws-wiz-serp](https://www.google.com/search?q=usulsuz&ei=1qKmY7eqEMOTxc8PirSQ-A0&ved=0ahUKEwi37cfr1pH8AhXDSfEDHQaBN8Q4dUDCA8&uact=5&oq=usuls%3C%BCz&gs_lcp=CgXnd3Mtd2l6LXNlcnAAzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIECAAQQzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTToKCAAQRxDWBBCwAzoFCAAQgAQ6BQguEIAEOggIABCABBCxAzoLCAAQgAQQsQMwE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAELEDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDOggIABCxAxCDAToKCAAQsQMwE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAELEDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDSgQIQRGASgQIRhgAUKcHWPEjYN4laAJwAXgAgAGkAYgBrBCSAQQyLjE2mAeAoAEbSAEAYAEeWAEB&scient=gws-wiz-serp) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁴⁸ Tebligatın unsurları olan yazılı bildirim ve belgelendirme unsurları tamam olduğu halde kanuna uygun olmayan bir tebliğ söz konusuysa, bunun usulsüz tebliğ olarak nitelendirildiği belirtilmektedir, bkz. Güneş, Derya Belgin. “Tebliğ Yokluğu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 74, S. 1, 2016, s. 221-222.

⁴⁹ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun usulsüzlüğe ilişkin 351. maddesinde usulsüzlük, “vergi kanunlarının şekle ve usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesi” şeklinde tanımlanmıştır.

⁵⁰ Buna karşın “*irregular judgement*” (usulsüz karar), “*irregular conduct*” (usule aykırı hareket), “*irregular process*” (usulsüz işlem) gibi kavramlarda *irregular* kelimesi “usulsüz” olarak çevrilmiştir. Kavramların Türkçe karşılıkları için www.tureng.com sitesinden yararlanılmıştır (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁵¹ <https://www.sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 20.11.2024); Ayverdi'nin eserinde düzensiz sıfatı “1. Belli bir düzeni olmayan, gayrimuntazam, gayrinizâmî; 2. Dağınık, gayrimuntazam, tertipsiz; 3. Düzeni bozuk, âhenksiz, akortsuz” şeklinde tanımlanmıştır, bkz. Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lugatı)*, C. 1, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2006, s. 790 (C. 1), ayrıca bkz. <http://lugatim.com/s/d%C3%BCzensiz> (Erişim tarihi: 03.12.2024); Oxford sözlüğünde ise “hiçbir şeyi yerli yerinde bulunmayan, düzeni olmayan ya da düzeni bozuk olan, karışık, dağınık, düzgün bulunmayan.” açıklamaları yer almaktadır, bkz.

Kanaatimizce olağan saklama sözleşmesi ile *depositum irregulare* arasındaki farkı ortaya koymak bakımından “düzensiz saklama” kavramı “usulsüz saklama” kavramına göre nispeten daha uygun bir tercih gibi görünmekle birlikte yine de yanlış anlaşılmaya müsait bir kavramdır.

B. Doktrinin Yaklaşımı

Depositum irregulare kavramının karşılığı olarak eski Borçlar Kanunu'nda yer alan “usulsüz tevdi” tâbirinin bu kavramı iyi bir şekilde ifade etmediği belirtilmektedir⁵². İmre, “usulsüz tevdi” yerine “*depositum irregulare*”nin tam karşılığını oluşturan “gayri muntazam vedia” veya “karza (ödünce) benzeyen vedia” terimlerinin kullanılmasının daha yerinde olacağını ifade etmektedir⁵³. Bu sözleşme için “gayri muntazam vedia” ve “usulsüz tevdi”nin⁵⁴ yanı sıra “gayrialelade vedia”⁵⁵, “yolsuz tevdi”⁵⁶, “düzensiz saklatım”⁵⁷, “usulsüz veya düzensiz vedia”⁵⁸, “usulsüz vedia”⁵⁹, “düzensiz vedia”⁶⁰, “usulsüz saklama”⁶¹ ve “olağan dışı

https://www.google.com/search?q=duzensiz&ei=1qKmY7eqEMOTxc8PirSQ-A0&ved=0ahUKEWi37cfR1pH8AhXDSfEDHqOaBN8Q4dUDCA8&uact=5&oq=usuls%C3%BCz&gs_lcp=CgXnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIECAAQzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTToKCAAQRxDWBBCwAzoFCAAQgAQ6BQguEIAEOggIABCABBCxAzoLCAAQgAQQsQMqgwE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAELEDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDOggIABCxAxCDAToKCAAQsQMqgwEQQzoECAAAzoICC4QgAQQsQM6DgguEIAEELEDEIMBENQCSgQIQRGASgQIRhgAUKcHWPEjYN4lAJwAXgAgAGkAYgBrBCSAQQyLjE2mAEAoAEbSAEAYAEeWAEB&scient=gws-wiz-serp#dobs=d%C3%BCzensiz (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁵² İmre, Zahit. “Usulsüz Vedia Akdi (Türk-İsviçre, Alman ve Fransız Hukukları üzerine bir tetkik)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 10, S. 1-2, 1944, s. 189, dn. 4; benzer şekilde bkz. Karaaslan, s. 100.

⁵³ İmre, s. 190, dn. 4’e ait metin; bununla birlikte İmre makalesinin gerek başlığında gerek metninde “usulsüz vedia” terimini kullanmayı tercih etmiştir.

⁵⁴ Tiftik, s. 79; De Soto, s. 42 vd.; Zevkliler, Aydın/Gökyayla, Emre K. *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 395; Aydoğdu, Murat/Kahveci, Nalan. *Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, Gözden Geçirilmiş, Yenilenmiş ve Dipnotlu 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 734; Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak. *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2018, s. 762'de yer alan başlıkta misli şeylerin saklanması yanı sıra usulsüz tevdi terimine de yer verilmişken başlık altındaki açıklamalarda yalnızca misli şeylerin saklanması kavramı kullanılmıştır.

⁵⁵ Yarg. Ticaret Dairesi, 07.04.1944, E. 1943/2027, K. 1943/896, İmre, s. 190, dn. 4'ten naklen.

⁵⁶ Arsebük, Esat. *Borçlar Hukuku*, C. 2, Arkadaş Matbaası, İstanbul, 1943, s. 923.

⁵⁷ Velidedeoglu, Hıfzı Veldet/Özdemir, Refet. *Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel)*, Yargıtay Yayınları, Ankara, 1987, s. 674.

⁵⁸ Tahiroğlu, s. 173.

⁵⁹ İmre, s. 191; Umur, 1999, s. 345, s. 346; Küçükgüngör, s. 119 vd., Küçükgüngör, konu başlığında usulsüz kelimesinin yanı sıra parantez içinde “gayrimuntazam, düzensiz” kelimelerine de yer vermiş olmakla birlikte metin içinde “usulsüz vedia” kavramını kullanmayı tercih etmiştir; Turan da eserlerinde “usulsüz vedia” kavramını kullanmaktadır, bkz. Turan, Fatih M. *İslam Hukuku Açısından Usulsüz Vedia*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 2004, s. 11 vd.; Turan, 2010, s. 405; aşağıda ayrıca değinileceği gibi yakın tarihli Yargıtay kararlarında daha çok “usulsüz tevdi” kavramı tercih edilmekle birlikte, bazı kararlarda Yargıtay’ın “usulsüz vedia” kavramını kullandığı görülmektedir, bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 29.11.2022, E. 2021/7570, K. 2022/8454; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 1.7.1999, E. 1998/9691, K. 1999/6031; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 1.7.1999, E. 1999/1095, K. 1999/6032; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 27.11.1989, E. 1989/7057, K. 1989/6640 (<https://lib.kazanci.com.tr/solt/yargitay/browse?q=%22usulsu%C3%BCz+vedia%22&sort=tarih+desc>) (Erişim tarihi: 20.11.2024).

⁶⁰ Söğütlü, s. 444; Karaaslan, s. 99.

⁶¹ Şener, Oruç Hami. “Roma Hukukuyla Mukayeseli Olarak Modern Hukukta Saklama Sözleşmesinin Temel Özellikleri”, *Legal Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, C. 8, S. 32, Prof. Dr. Ali Necip Ortan’a Armağan (1. Cilt), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 1030, s. 1031, s. 1072; Tamer, s. 163.

(usulsüz, düzensiz) tevdi”⁶² terimleri de kullanılmaktadır. *Depositum irregulare* karşılığı olarak farklı yazarlar tarafından çok sayıda farklı terimin kullanılması terim konusunda doktrinde bir birlik olmadığını göstermektedir⁶³.

C. Yargıtay'ın Yaklaşımı

Eski tarihli bazı Yargıtay kararlarında⁶⁴ “gayri muntazam vedia” teriminin kullanıldığı görülmektedir.

Yargıtay daha yeni tarihli kararlarında “usulsüz tevdi” terimini kullanmış ve Borçlar Kanunu’ndaki değişikliği kararlarında kullandığı terimlere yansıtmamıştır. Esasen yeni Borçlar Kanunu’ndaki “misli şeylerin saklanması” tâbiri de *depositum irregulare*’yi tam anlamıyla karşılamaktan uzaktır. Böyle olmakla birlikte, Yargıtay’ın yeni kararlarında da “usulsüz tevdi” teriminin kullanıldığı görülmektedir⁶⁵.

Doktrinde Eski Borçlar Kanunu’nda bu hukukî müessesenin bu şekilde adlandırılmış olmasının doğru olmadığı hususu dile getirilmiştir. Borçlar Kanunu’ndaki düzenleme değişmemiş olsaydı, “usulsüz tevdi” teriminin kullanılmaya devam edilmesi, kanundaki terminolojiye sadık kalmak gerekçesine dayandırılabilirdi. Kanundaki değişiklikten sonra bu gerekçenin geçerliliğinin kalmadığı, Yargıtay tarafından “usulsüz tevdi” teriminin kullanılmaya devam edilmesinin yerinde olmadığı ve bu terim yerine “olağan dışı saklama” veya “atipik saklama”, saklama yerine tevdi kelimesinin kullanılması tercih ediliyorsa “olağan dışı tevdi” veya “atipik tevdi” terimlerinden birinin kullanılmasının daha uygun olabileceği kanaatindeyiz.

IV. DEPOSITUM IRREGULARE İÇİN FARKLI ÜLKELERİN KANUNLARINDA KULLANILAN TERİMLER

Yukarıda belirtildiği gibi yeni Borçlar Kanunu’nda *depositum irregulare*’nin kelime olarak karşılığını vermenin tercih edilmediği, bunun yerine sözleşmeyi olağan saklama sözleşmesinden ayıran önemli bir özelliğinin vurgulanarak “misli şeylerin saklanması” (TBK md. 570) başlığının kullanıldığı görülmektedir.

Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun *depositum irregulare*'ye ilişkin olan 481. maddesinin Almanca metninin⁶⁶ kenar başlığı da “*Die Hinterlegung vertretbarer Sachen*”

⁶² Aydoğdu, s. 14.

⁶³ Gürsel bu sözleşme için kullanılan terimlerde birlik olmamasının, sözleşmenin bünyesinin kolayca teşhis edilememesinden ileri geldiğini belirtmektedir, bkz. Gürsel, s. 79.

⁶⁴ Bkz. Yarg. Ticaret Dairesi, 07.04.1944, E. 1943/2027, K. 1943/896 sayılı kararı, İmre, s. 190, dn. 4'ten naklen.

⁶⁵ “Usulsüz tevdi” kavramının kullanıldığı kararlara örnek olarak bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 13.3.2024, E. 2023/3393, K. 2024/2069; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 14.3.2023, E. 2021/4893, K. 2023/1538; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 13.2.2023, E. 2021/5982, K. 2023/806; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 17.1.2023, E. 2022/5806, K. 2023/324 (<https://lib.kazanci.com.tr/solr/yargitay/browse?q=%22usuls%C3%BCz+tevdi%22&sort=tarih+desc>) (Erişim tarihi: 20.11.2024); benzer örnekler için bkz. Karaaslan, s. 101, dn. 505.

⁶⁶ *“B. Die Hinterlegung Vertretbarer Sachen*

Art. 481

Ist Geld mit der ausdrücklichen oder stillschweigenden Vereinbarung hinterlegt worden, dass der Aufbewahrer nicht dieselben Stücke, sondern nur die gleiche Geldsumme zurückzuerstatten habe, so geht Nutzen und Gefahr auf ihn über.

(misli şeylerin saklanması/misli şeylerin tevdi edilmesi) şeklindedir⁶⁷. Böylelikle 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nda *depositum irregulare*'nin karşılığı olarak kullanılmış olan “usulsüz tevdi” teriminin yol açtığı yanlış anlaşılmanın önüne geçilmiştir. Bu yaklaşım *depositum irregulare*'nin olağan saklama sözleşmesinden farkını ortaya koyması bakımından bir yönüyle olumlu olmakla birlikte müessesenin kavram olarak tam karşılığını vermekten uzak olması yönünden eleştirilebilir. Zira doktrinde de belirtildiği gibi misli şeylerin aynen iade edilmek üzere kapalı veya mühürlenmiş bir kutu ya da kese içine konularak olağan saklama sözleşmesi kapsamında kalacak şekilde saklanmak üzere bırakılması da olanak dâhilindedir⁶⁸. Dolayısıyla *depositum irregulare*'nin olağan saklama sözleşmesinden farklı olduğunu ortaya koyacak bir terimin kullanılmasının daha yerinde olacağı kanaatindeyiz⁶⁹. Kanunda “misli şeylerin saklanması” yerine bu sözleşmenin olağan saklama sözleşmesinden farklı olduğunu vurgulayan “olağan dışı saklama sözleşmesi” veya “atipik saklama sözleşmesi” terimlerinden birinin kullanılmasının daha uygun olabileceğini düşünüyoruz⁷⁰.

İsviçre Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak Alman Medenî Kanunu'nda (*BGB § 700*) ise *depositum irregulare*'ye daha yakın bir karşılık olarak nitelendirilebilecek olan “*Unregelmäßiger Verwahrungsvertrag*” (düzensiz saklama (vedia) sözleşmesi) terimi kullanılmıştır⁷¹. Latince kökenli dillerin konuşulduğu ülkelerin kanunlarında *depositum irregulare*'ye çok benzeyen terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Nitekim İsviçre Medenî Kanunu'nun Fransızca metninde *dépôt irrégulier*, İtalyan Medenî Kanunu'nda *deposito irregolare*⁷², Portekiz Medenî Kanunu'nda *depósito irregular*⁷³, Arjantin Medenî Kanunu'nda *depósito irregular*⁷⁴ terimlerine yer verilmiştir. Avusturya, Fransız ve İspanyol Medenî Kanunlarındaki durum aşağıda ayrıca ele alınacaktır.

2 Eine stillschweigende Vereinbarung in diesem Sinne ist zu vermuten, wenn die Geldsumme unversiegelt und unverschlossen übergeben wurde.

3 Werden andere vertretbare Sachen oder Wertpapiere hinterlegt, so darf der Aufbewahrer über die Gegenstände nur verfügen, wenn ihm diese Befugnis vom Hinterleger ausdrücklich eingeräumt worden ist.”, Türkçe metin için bkz. TBK md. 570 (bkz. yuk. dn. 36).

⁶⁷ İsviçre Borçlar Kanunu'nun Almanca metni için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de (Erişim tarihi: 03.12.2024); İsviçre Borçlar Kanunu'nda 481. maddenin Fransızca metninin kenar başlığı “*Dépôt irrégulier*”; İtalyanca metninin kenar başlığı “*Deposito di denaro e di altre cose fungibili*” (para ve diğer misli şeylerin saklanması); İngilizce çevirisinin kenar başlığı ise Almanca metnindekine paralel olarak “*Bailment of fungibles*” (misli şeylerin saklanması/misli şeylerin tevdi edilmesi) şeklindedir; Fransızca metin için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/fr (Erişim tarihi: 03.12.2024); İtalyanca metin için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/it (Erişim tarihi: 03.12.2024); İngilizce metin için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁶⁸ Karaaslan, s. 101.

⁶⁹ Aynı yönde bkz. Karaaslan, s. 101.

⁷⁰ Karaaslan çalışmasında daha çok *depositum irregulare* terimine yer vermeyi tercih etmekle birlikte, “usulsüz vedia” terimi yerine “düzensiz vedia” veya “olağandışı vedia” terimlerinin kullanılmasının daha uygun olacağını belirtmiş, çalışmasının gerek başlığında gerek metninde “düzensiz vedia” terimini kullanmayı tercih etmiştir, bkz. Karaaslan, s. 2, s. 99, s. 100, s. 122, s. 123, s. 134, s. 152, s. 154, s. 158, s. 173, dn. 768, s. 179, dn. 791, s. 182, s. 206.

⁷¹ § 700 *Unregelmäßiger Verwahrungsvertrag*, madde metni için bkz. aşı. V.

⁷² Art. 1782. (*Deposito irregolare*), madde metni için bkz. aşı. V.

⁷³ *Depósito irregular-ARTIGO 1205º*, madde metni için bkz. aşı. V.

⁷⁴ *Depósito irregular-ARTICULO 1367*, madde metni için bkz. aşı. V.

V. ROMANİST HUKUK GELENEĞİNİ TAKİP EDEN MUHTELİF ÜLKELERİN KANUNLARINDA *DEPOSITUM IRREGULARE*'YE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Saklayanın iade borcunun kapsamının cins borcu teşkil ettiği *depositum irregulare*'nin bir saklama sözleşmesi niteliği mi taşıdığı yoksa başka bir sözleşme tipi olarak mı değerlendirilmesi gerektiği sorusu doktrinde ve muhtelif ülkelerin kanunlarında farklı şekillerde cevaplandırılmıştır⁷⁵.

Ele alacağımız farklı ülkelerin kanunlarında yer alan düzenlemeleri incelemeye geçmeden önce, bu ülkelerin kanunlarında yer alan hükümlerle kısmen de olsa benzerlik gösterdiği kanaatinde olduğumuz, Klâsik Dönem hukukçuları *Ulpianus*'a ve *Paulus*'a ait olan metinlere burada yer vermenin faydalı olacağını düşünüyoruz⁷⁶:

*D.12.1.9.9 (Ulpianus libro 26 ad ed.): "Deposui apud te decem, postea permisi tibi uti: nerva proculus etiam antequam moveantur, condicere quasi mutua tibi haec posse aiunt, et est verum, ut et Marcello videtur: animo enim coepit possidere. ergo transit periculum ad eum, qui mutuam rogavit et poterit ei condici."'*⁷⁷

"Sana saklaman için 10 bıraktım, sonra bunları kullanmana izin verdim: *Nerva* ve *Proculus* onların (paraların) yerleri değiştirilmeden⁷⁸ önce bile bunlar için, *mutuum*'da olduğu gibi, bir *condictio* açılabilirliğini savunurlar ve bu doğrudur ve *Marcellus*'a göre de böyledir; çünkü niyet zilyetliği başlatmıştır. Bu nedenle hasar da ödücü isteyene geçer ve ona karşı *condictio* açılabilir."

D.12.1.10 (Ulpianus libro 2 ad ed.): "Quod si ab initio, cum deponerem, uti tibi si voles permisero, creditam non esse antequam mota sit, quoniam debitu iri non est certum."

"Diğer yandan (parayı) sana bıraktığımda, baştan itibaren onu istediğin zaman

⁷⁵ Gautschi, Georg. *Berner Kommentar: Obligationenrecht, Bd. VI, Art. 425 – 491 OR (Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, 2. Abteilung Die Einzelnen Vertragsverhältnisse, 6. Teilband-Besondere Auftrags- und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung)*, Verlag Stämpfli & Cie, Bern, 1962, s. 698.

⁷⁶ Bu başlık altında yalnızca konu ile doğrudan bağlantılı olduğunu düşündüğümüz metinlere yer vermiş olmakla birlikte, *Digesta*'da yer alan ve *depositum irregulare* ile ilişkilendirilen metinlerin burada ele aldıklarımızdan ibaret olmadığını belirtmekte yarar görüyoruz. Söz konusu metinlerle ilgili olarak bkz. Niemeyer, s. 5 vd.; Bürge, s. 538 vd.; Küçükgüngör, s. 124 vd.; Collins/Walsh, s. 188 vd.; De Soto, s. 62 vd.; Karaaslan, s. 110 vd.

⁷⁷ Çalışmamızda *Digesta*'dan yapılan alıntılarda ve çevirilerde yararlanılan kaynaklar: Otto, Carl Eduard/Schilling, Bruno/Sintenis, Carl Friedrich Ferdinand. *Das Corpus Juris Civilis in's Deutsche Übersetzt von einem Vereine Rechtsgelehrter*, Verlag von Carl Focke, Bd. II, Leipzig, 1831; Watson, Alan. *The Digest of Justinian*, vol. I, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1998; Behrends, Okko/Knütel, Rolf/Kupisch, Berthold/Seiler, Hans Hermann. *Corpus Iuris Civilis, Text und Übersetzung, auf der Grundlage der von Theodor Mommsen und Paul Krüger besorgten Textausgaben*, Bd. III (11-20), C.F. Müller juristischer Verlag, Heidelberg, 1999.

⁷⁸ Latince metindeki "*moveantur*" kelimesi, paraların saklanmak üzere bırakan ile saklayan arasında karşılıklı olarak el değiştirmesini ifade etmek için kullanılmıştır. Paraları saklamak üzere alan başlangıçta sadece *detentor* iken, bunları kullanmasına saklatan tarafından izin verildikten sonra bir sözleşme ile zilyetliğin ve mülkiyetin devri üzerinde mutabakata varılmış ve tüketim ödücü sözleşmesinin kurulmuş olduğu ve mülkiyetin saklayana geçmesi için bu anlaşmanın yeterli olacağı kabul edilmiştir. Bu, "kısa elden teslim" (*traditio brevi manu*) olarak nitelendirilmektedir. İlgili açıklamalar için bkz. Otto/Schilling/Sintenis, s. 10, dn. 10 (*Digesta*'nın 12. kitabını Latince'den Almancaya çev.: Schneider, Robert M.).

kullanmana izin vermişsem, (para) kullanılmadan⁷⁹ önce ödünç verilmiş olmaz, çünkü borcun doğup doğmayacağı belli değildir.”

D.16.3.1.34 (Ulpianus libro 30 ad ed.): “Si pecunia apud te ab initio hac lege deposita sit, ut si voluisses uteris, prius quam utaris depositi teneberis.”

“Para, sana baştan beri onu istediğin zaman kullanabileceğin kaydıyla saklaman için bırakıldıysa, onu kullanmadan önce *actio depositi* ile sorumlu olursun.”

*Coll.*⁸⁰ 10.7.9 (*Paulus Sententiae* 2.12.9)⁸¹: “*Si pecuniam deposuero eaque uti tibi permisero, mutua magis videtur quam deposita, ac per hoc periculo tuo erit.*”

“Eğer sana saklaman için para bırakır ve bunları kullanmana izin verirsem, (bu) saklama sözleşmesinden çok tüketim ödünçü sözleşmesi olarak görülür ve bu nedenle hasar sana ait olur.”

İlgili metinlere göre bir miktar para olağan bir saklama sözleşmesi kapsamında saklanmak üzere bırakıldığında, paranın kullanılmasına baştan itibaren veya sonradan izin verilmesi durumunda, *Ulpianus*’a göre para saklayan tarafından kullanıldıktan itibaren, *Paulus*’a göre kullanma izni verildikten itibaren sözleşme artık bir saklama sözleşmesi olma niteliğini yitirecek ve bir tüketim ödünçü sözleşmesi (*mutuum*) olarak kabul edilecektir. Aşağıda değineceğimiz gibi farklı ülkelerin kanunlarındaki düzenlemelerde de bu iki görüşte ifade edilenlere benzeyen hükümlerin yer aldığı görülebilecektir. Bu metinlerle söz konusu kanun hükümleri arasındaki fark ise metinlerde başlangıçta kurulan sözleşme olağan bir saklama sözleşmesi iken günümüzde çoğu ülkede para veya diğer mislî şeylerin kullanma yetkisi tanınarak bırakılması durumunda bu sözleşmeye tüketim ödünçü hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüş olsa bile sözleşmenin olağan bir saklama sözleşmesi olarak görülmeyip *depositum irregulare* olarak nitelendirilmiş olmasıdır.

Alman, İtalyan ve Portekiz Medenî Kanunlarında düzensiz saklama sözleşmesine yer verilmekle beraber bu sözleşme için tüketim ödünçü sözleşmesine ilişkin kuralların uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Alman Medenî Kanunu’nda *depositum irregulare*’ye “düzensiz saklama sözleşmesi” başlığı altında saklama sözleşmesini düzenleyen hükümler arasında yer verilmiştir⁸² ve kanun bu müesseseyi kabul etmektedir. Bununla birlikte kanunda

⁷⁹ Bu metinde de bir önceki metinde olduğu gibi paranın “elden çıkarılması” veya “yerinin değiştirilmesi” şeklinde çevrilebilecek olan “*movere*” fiili geçmektedir (“*mota sit*”). Bir önceki metinden farklı olarak burada “paranın yerinin değiştirilmesi” ile kastedilen paranın kullanılması veya harcanmasıdır, bu nedenle “*mota sit*” tâbirinin birebir karşılığını vermek yerine kastedilen asıl anlamı yansıtan “kullanma” fiiline yer vermeyi tercih ettik, bu yönde bkz. Otto/Schilling/Sintenis, s. 11, dn. 11.

⁸⁰ *Mosaicarum et Romanorum Legum Collatio*, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Responsa/collatio.htm#10> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁸¹ *Fontes Iuris Romani Antejustiniani, Pars Altera*, ed. Johannes Baviera, S.A.G. Barbera, Florentiae, 1940, s. 340.

⁸² “§ 700 *Unregelmäßiger Verwahrungsvertrag*

(1) Werden vertretbare Sachen in der Art hinterlegt, dass das Eigentum auf den Verwahrer übergehen und dieser verpflichtet sein soll, Sachen von gleicher Art, Güte und Menge zurückzugewähren, so finden bei Geld die Vorschriften über den Darlehensvertrag, bei anderen Sachen die Vorschriften über den Sachdarlehensvertrag Anwendung. Gestattet der Hinterleger dem Verwahrer, hinterlegte vertretbare Sachen zu verbrauchen, so finden bei Geld die Vorschriften über den Darlehensvertrag, bei anderen Sachen die Vorschriften über den Sachdarlehensvertrag von dem Zeitpunkt an Anwendung, in welchem der Verwahrer sich die Sachen aneignet. In

düzensiz saklama sözleşmesi için tüketim ödöncü sözleşmesine ilişkin kuralların uygulanacağı kabul edilmiştir⁸³. İade zamanı ve yeri ile ilgili olarak ise tereddüt hâlinde saklama sözleşmesi hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

İtalyan Medenî Kanunu'nun *depositum irregulare*'yi düzenleyen 1782. maddesine göre saklanmak üzere para veya başka mislî şeylerin verilmesi ve saklayana bunları kullanma yetkisinin tanınması durumunda, saklayan aldığı para veya diğer mislî eşyanın mülkiyetini kazanır ve aynı miktar ve kalitede şeyleri iade etmekle yükümlüdür. Saklama sözleşmesinin bu şekilde yapılması hâlinde, sözleşmenin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde (veya uygulanabilir olduğu ölçüde), tüketim ödöncüne ilişkin kuralların uygulanacağı hükme bağlanmıştır⁸⁴. Başka bir ifadeyle İtalyan Medenî Kanunu'nda da *depositum irregulare* ile tüketim ödöncü arasında bir fark gözetilmediği söylenebilir⁸⁵.

Depositum irregulare'ye ilişkin hükümlerin yer aldığı Portekiz Medenî Kanunu'nun 1205 ve 1206. maddelerine göre konusu mislî eşya olan saklama sözleşmesi olağan dışı veya atipik saklama sözleşmesi olarak nitelendirilir. Alman ve İtalyan Medeni Kanunlarındaki düzenlemelere benzer şekilde Portekiz Medenî Kanunu'na göre de olağan dışı saklama sözleşmesi için (mümkün olduğunca) tüketim ödöncü sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması öngörülmüştür⁸⁶.

beiden Fällen bestimmen sich jedoch Zeit und Ort der Rückgabe im Zweifel nach den Vorschriften über den Verwahrungsvertrag."

"§ 700 Düzensiz Saklama Sözleşmesi

(1) Mislî şeyler, mülkiyet saklayana geçecek ve saklayan aynı cins, nitelik ve miktarda şeyleri geri vermeyi üstlenecek şekilde emaneten tevdi edildiğinde, saklanmak üzere bırakılan şey para ise tüketim ödöncüne, paradan başka bir şeyle mislî mal ödöncüne ilişkin hükümler uygulanır. Saklatan, saklayanın tevdi edilen mislî şeyleri tüketmesine izin veriyse, saklayanın şeyleri kendisine mal ettiği andan itibaren para için tüketim ödöncüne, (para dışındaki) diğer şeyler için mislî mal ödöncüne ilişkin hükümler uygulanır. Ancak tereddüt hâlinde iade zamanı ve yeri her iki durumda da saklama sözleşmesi hükümlerine göre belirlenir."

⁸³ Gierke, "düzensiz saklama sözleşme"sine tüketim ödöncüne ilişkin hükümlerin uygulanmasının sözleşmeyi bir tüketim ödöncü sözleşmesine dönüştürmeyeceğini vurgulamaktadır, bkz. Gierke, Otto von. *Deutsches Privatrecht*, Bd. 3, Verlag von Duncker & Humblot, München und Leipzig, 1917, s. 737, dn. 54.

⁸⁴ "Art. 1782. (*Deposito irregolare*). Se il deposito ha per oggetto una quantita' di danaro o di altre cose fungibili, con facoltà per il depositario di servirsiene, questi ne acquista la proprietà ed e' tenuto a restituirne altrettante della stessa specie e qualità'.

In tal caso si osservano, in quanto applicabili, le norme relative al mutuo."

⁸⁵ Gautschi, s. 698-699.

⁸⁶ "*Depósito irregular-ARTIGO 1205º (Noção): Diz-se irregular o depósito que tem por objecto coisas fungíveis.*

ARTIGO 1206º (Regime): Consideram-se aplicáveis ao depósito irregular, na medida do possível, as normas relativas ao contrato de mútuo." Portekiz Medenî Kanunu'nda olduğu gibi Brezilya Medenî Kanunu'nda da saklayanın aynı cins, nitelik ve miktardaki şeyleri iade etmeyi taahhüt ettiği mislî şeylerin saklanması sözleşmesinin, tüketim ödöncü hükümlerine tâbi olacağı öngörülmüştür. Ancak Portekiz Medenî Kanunu'ndan farklı olarak Brezilya Medenî Kanunu'nda *depositum irregulare*'yi karşılayacak "*depósito irregular*" gibi bir kavrama yer verilmemiş olup yalnızca mislî şeylerin saklanmasından bahsedilmiş olduğu görülmektedir: "*Art. 645. O depósito de coisas fungíveis, em que o depositário se obriga a restituir objetos do mesmo gênero, qualidade e quantidade, regular-se-á pelo disposto acerca do mútuo."* (Portekizce metinlerin çevirisinde online çeviri uygulamalarından yararlanılmıştır. Portekiz Medenî Kanunu için bkz.: [143](https://www.deepl.com/tr/translator#pt/tr/Dep%C3%B3sito%20irregular-ARTIGO%201205%C2%BA%20(No%C3%A7%C3%A3o)%3A%20Diz-se%20irregular%20o%20que%20tem%20por%20objecto%20coisas%20fung%C3%ADveis%20ARTIGO%201206%C2%BA%20(Regime)%3A%20Consideram-se%20aplic%C3%A1veis%20ao%20dep%C3%B3sito%20irregular%20na%20medida%20do%20poss%C3%ADvel%20as%20normas%20relativas%20ao%20contrato%20de%20m%C3%BAtuo.%E2%80%9D; Brezilya</p></div><div data-bbox=)

Fransız Medenî Kanunu'nun 1915 ve 1932. maddelerine⁸⁷ göre saklama sözleşmesinin konusu para veya mislî bir şey olsa bile, saklayanın iade borcu daima bir parça borcu niteliği taşımak zorunda olduğu için *depositum irregulare* Fransız hukukunda kendine yer bulamamıştır ve bu hukuk sistemine yabancı bir müessesedir⁸⁸.

Avusturya Medenî Kanunu'nun 959. maddesine göre (*ABGB § 959*) saklayanın kendi talebi veya saklatanın teklifi üzerine, saklayana saklanan şeyi kullanma izni verilirse, saklayanın talebi üzerine bu durum gerçekleştiğinde saklatanın onay verdiği andan, bunu saklatanın teklif etmesi halinde ise teklif saklayan tarafından kabul edildiği veya bırakılan şeyden fiilen yararlanma başladığı andan itibaren sözleşme saklama sözleşmesi olma niteliğini yitirir. Böyle bir durumda saklanan şey tüketilebilen bir şeyse sözleşme tüketim ödöncü sözleşmesine, tüketilemeyen bir şeyse kullanım ödöncü sözleşmesine dönüşmüş sayılır ve bu sözleşmelere ilişkin hükümler uygulanır⁸⁹. Avusturya Medenî Kanunu'nda mislî şeyin saklanmak üzere bırakılmasından bahsedilmemekte ve *depositum irregulare*'yi karşılayacak bir terim de geçmemektedir. Kanunda yer almamakla birlikte Avusturya hukuk uygulamasında *depositum irregulare*'nin kabul edildiği belirtilmektedir⁹⁰.

İspanyol⁹¹ Medenî Kanunu'ndaki düzenlemede mislî şey kavramı veya *depositum*

Medenî	Kanunu	için	bkz.:
https://www.deepl.com/tr/translator#pt/tr/Art.%20645.%20O%20dep%C3%B3sito%20de%20coisas%20fung%C3%ADveis%2C%20em%20que%20o%20deposit%C3%A1rio%20se%20obrigue%20a%20restituir%20objetos%20do%20mesmo%20g%C3%AAnero%2C%20qualidade%20e%20quantidade%2C%20regular-se-%C3%A1%20pelo%20disposto%20acerca%20do%20m%C3%BAtu.%E2%80%9D			
			(Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁸⁷ “**Article 1915** Le dépôt, en général, est un acte par lequel on reçoit la chose d'autrui, à la charge de la garder et de la restituer en nature.”

“**Madde 1915** Kural olarak saklama (sözleşmesi), bir kimsenin başkasına ait bir şeyi saklamak ve aynen iade etmek kaydıyla (teslim) aldığı bir (hukukî) işlemidir.”

“**Article 1932** Le depositaire doit rendre identiquement la chose même qu'il a reçue.

Ainsi, le dépôt des sommes monnayées doit être rendu dans les mêmes espèces qu'il a été fait, soit dans le cas d'augmentation, soit dans le cas de diminution de leur valeur.”

“**Madde 1932** Saklayan aldığı şeyi aynen iade etmek zorundadır.

Bu nedenle bir miktar para saklanmak üzere bırakıldığında, değeri artmış olsa da azalmış olsa da bırakılmış olan paraların aynen iade edilmesi gerekir.”

Söz konusu metinlerin çevirisinde <https://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf> ve <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/450530> adreslerinde yer alan İngilizce çevirilerden yararlanılmıştır (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁸⁸ Geiger, s. 57; Gautschi, s. 698.

⁸⁹ “**ABGB § 959 Wann er (Verwahrungsvertrag) in einen Darlehens- oder Leihvertrag (übergehe):** Wird dem Verwahrer auf sein Verlangen oder durch freiwilliges Anerbieten des Hinterlegers der Gebrauch gestattet, so hört im ersten Falle der Vertrag gleich nach der Verwilligung, im zweiten aber von dem Augenblicke, da das Anerbieten angenommen oder von der hinterlegten Sache wirklich Gebrauch gemacht worden ist, auf, ein Verwahrungsvertrag zu sein; er wird bei verbrauchbaren Sachen in einen Darlehens-, bei unverbrauchbaren in einen Leihvertrag umgeändert, und es treten die damit verbundenen Rechte und Pflichten ein.”

⁹⁰ Gautschi, s. 698.

⁹¹ İspanyol Medenî Kanunu'nun 1768. maddesine göre saklayan saklamak üzere aldığı şey üzerinde tasarrufta bulunma veya onu kullanma iznine sahipse, sözleşme saklama sözleşmesi niteliğini kaybeder ve bir tüketim ya da kullanım ödöncü sözleşmesi sayılır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında böyle bir iznin bulunduğu var sayılmayacağı ve iznin varlığının ayrıca ispatlanmasının gerektiği hükme bağlanmıştır. Aynı kanunun 1770. maddesinin ikinci fıkrasına göre, saklanmak üzere bırakılan şeyin para olması durumunda saklayan için vekâlet sözleşmesinde vekilin faiz ödeme yükümlülüğüne ilişkin 1724. maddenin uygulanacağı öngörülmüştür (“**Artículo 1768.** Cuando el depositario tiene permiso para servirse o usar de la cosa depositada, el contrato pierde el concepto de depósito y se convierte en préstamo o comodato.”

irregulare'yi karşılayacak bir terim geçmemektedir. Bu kanun uyarınca saklayana saklanmak üzere bırakılan şeyi kullanma izni verildiyse sözleşmenin saklama sözleşmesi olma niteliğini kaybedeceği ve kullanma veya tüketim ödöncü sözleşmesi sayılacağı hükme bağlanmıştır⁹².

Arjantin Medenî Kanunu'nun 1367. maddesine göre bir miktar mislî şey kapalı bir çanta veya kese içine konulmaksızın saklanmak üzere verildiğinde, saklatan vermiş olduğu şeylerin kullanılmasına izin vermemiş veya bunu yasaklamış olsa bile verilen şeyin mülkiyeti saklayana geçer. Saklayan (bunları kullanırsa) aynı nitelik ve miktardaki şeyi geri vermek zorundadır. Bir miktar mislî şey saklayana kullanma yetkisi tanınarak verildiğinde ise tüketim ödöncüne ilişkin hükümler uygulanacaktır⁹³.

Yukarıda belirtilmiş olduğu gibi İsviçre ve onu kaynak alan Türk Borçlar Kanunlarında *depositum irregulare*, mislî şeylerin saklanması başlığı altında düzenlenmiş ve ilgili hükme saklama sözleşmesine yönelik hükümler arasında yer verilmiştir. Ayrıca bu kanunlardaki söz konusu hükümlerde, Almanya, İtalya ve Portekiz gibi ölkelerin kanunlarında görölen örneklerin aksine, mislî şeylerin saklanmak üzere bırakılmış olması durumunda tüketim ödöncü

El permiso no se presume, debiendo probarse su existencia. Artículo 1770/2. Consistiendo el depósito en dinero, se aplicará al depositario lo dispuesto respecto al mandatario en el artículo 1.724. ”). Söz konusu metinlere ilişkin olarak

[https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_\(Codigo_Civil_Espanol\).PDF](https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_(Codigo_Civil_Espanol).PDF) adresinde yer alan İngilizce çeviriden yararlanılmıştır (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁹² Kanundaki düzenlemeye eleştirel bir yaklaşım ve İspanyol hukukunda *depositum irregulare* ile tüketim ödöncü sözleşmesinin farklı nitelikte olduğunun kabul edilmesi gerektiğini ileri süren görüşler için bkz. De Soto, s. 149 vd.

⁹³ “**Depósito irregular-ARTICULO 1367.- Efectos.** Si se entrega una cantidad de cosas fungibles, que no se encuentra en saco cerrado, se transmite el dominio de las cosas aunque el depositante no haya autorizado su uso o lo haya prohibido. El depositario debe restituir la misma calidad y cantidad.

Si se entrega una cantidad de cosas fungibles, y el depositario tiene la facultad de servirse de ellas, se aplican las reglas del mutuo.” (İspanyolca metnin çevirisinde online çeviri uygulamalarından yararlanılmıştır:

<https://www.deepl.com/tr/translator#es/tr/Dep%C3%B3sito%20irregular-ARTICULO%201367.-%20Efectos.%20Si%20se%20entrega%20una%20cantidad%20de%20cosas%20fungibles%2C%20que%20no%20se%20encuentra%20en%20saco%20cerrado%2C%20se%20transmite%20el%20dominio%20de%20las%20cosas%20aunque%20el%20depositante%20no%20haya%20autorizado%20su%20uso%20o%20lo%20haya%20prohibido.%20El%20depositario%20debe%20restituir%20la%20misma%20calidad%20y%20cantidad.%20ASi%20se%20entrega%20una%20cantidad%20de%20cosas%20fungibles%2C%20y%20el%20depositario%20tiene%20la%20facultad%20de%20servirse%20de%20ellas%2C%20se%20aplican%20las%20reglas%20del%20mutuo.%20E2%80%9D> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiğine⁹⁴ dair bir düzenleme de yer almamaktadır⁹⁵. Böylelikle İsviçre ve Türk hukuklarında *depositum irregulare* ile tüketim ödücü sözleşmesi arasında fark gözetilmiş⁹⁶ ve Romanist hukuk geleneğini takip eden farklı kanunlarda kabul edilmiş olan *depositum irregulare* için tüketim ödücü sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağına dair yaklaşım benimsenmemiştir.

SONUÇ

Depositum irregulare, bu şekilde adlandırılmış olması dâhil olmak üzere pek çok yönden tartışmalara konu olmuş, kendisiyle ilgili birçok husus henüz net olarak açığa kavuşturulamamış olan, Roma hukukundaki en tartışmalı hukukî müesseselerden biridir. Bu çalışmada söz konusu tartışmaların tamamına değinilmemiş, konu daha çok Türk hukukunda sözleşme için kullanılan terimler ve farklı ülkelerin kanunlarında yer alan hükümlerle Romalı hukukçulara ait bazı metinlerde yer alan açıklamaların taşıdığı benzerlikler bakımından ele alınmıştır.

Bir miktar paranın veya diğer misli şeylerin kapalı veya mühürlenmiş bir kutu ya da kese içine konulmaksızın açık olarak ve mülkiyeti saklayana geçip aynen değil aynı cins ve miktarda iade edilecek şekilde saklanmak üzere verilmesini ifade eden *depositum irregulare*, müessese

⁹⁴ Bununla birlikte İsviçre Borçlar Kanunu'nun Walther Munzinger tarafından 1870/71 yıllarında kaleme alınmış olan ilk tasarısında (md. 512) saklanacak şeyin aynen değil aynı miktar ve nitelikte olacak şekilde iade edilmek üzere tevdi edilmesi hâlinde sözleşmenin tüketim ödücü olarak nitelendirileceği hükme bağlanmıştı, *Schweizerisches Obligationenrecht, Entwurf*, s. 202 (https://play.google.com/books/reader?id=sJZqiJeAi48C&pg=GBS.PA202&hl=en_IE) (Erişim tarihi: 03.12.2024); Schneider, Albert/Fick, Heinrich. *Das schweizerische Obligationenrecht samt den Bestimmungen des Bundesgesetzes betreffend die persönliche Handlungsfähigkeit mit allgemeinfasslichen Erläuterungen*, Schultess, Zürich, 1893, s. 586; Niemeyer, s. 163, dn. 8; Munzinger'in hazırlamış olduğu ilk tasarı hakkında bkz. Bucher, Eugen. "Der Weg zu einem einheitlichen Zivilgesetzbuch der Schweiz", *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Bd. 72, H. 4, 2008, s. 671 vd.; daha sonra Munzinger'in tasarısı esas alınarak Heinrich Fick tarafından hazırlanmış ve bir komisyon tarafından gözden geçirilmiş 1877 tarihli tasarıda da paranın saklayana, aynen değil aynı miktarda olacak şekilde iade etmesi kararlaştırılmak suretiyle tevdi edilmesi durumunda sözleşmenin tüketim ödücü sözleşmesi sayılacağı hükme bağlanmıştı (md. 492). Bununla birlikte bu tasarıdaki aynı maddenin devamında ifa yeri, faiz ve tüketim ödücünde ödünç alan lehine öngörülmüş olan 6 haftalık iade süresine ait hükümlerin bu sözleşmeye uygulanmayacağı belirtilmişti, bkz. Kommission. *Entwurf 1877, Schweizerisches Obligationenrecht mit Einschluss des Handels – und Wechselrechtes, Entwurf bearbeitet nach den Beschlüssen einer Kommission vom 16. bis 21. Mai 1876 und vom 18. September bis 7. Oktober 1876, Bern, 1877*, s. 208 (https://books.google.com.tr/books?id=RCMYAAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summ ary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁹⁵ 1879 tarihinde hazırlanmış bir başka tasarı, İsviçre Borçlar Kanunu'nda hâlihazırda yürürlükte olan düzenlemeye dayanak teşkil etmiş ve misli şeylerin saklanmak üzere bırakılması durumunda bunun tüketim ödücü sayılacağı kuralından vazgeçilerek, bu durumda yarar ve hasarın saklayana geçeceği belirtilmekle yetinilmiştir (md. 492), bkz. Kommission. *Entwurf 1879, Schweizerisches Obligationen – und Handelsrecht, (Art. 64 der Bundesverfassung), Entwurf des eidgenöss. Justiz – und Polizei-Departements, bearbeitet auf Grundlage der Berathungen und Beschlüsse einer Kommission, Bern, Juli 1879*, s. 151 (https://www.google.com.tr/books/edition/Schweizerisches_Obligationen_und_Handels/0aEJRutJ7LUC?hl=tr&gbpv=1&dq=Entwurf+1879,+Schweizerisches+Obligationen+%E2%80%93+und+Handelsrecht,+Art.+64+der+Bundesverfassung,+Entwurf+des+eidgen%C3%B6ss.+Justiz+%E2%80%93+und+Polizei-Departements,+bearbeitet+auf+Grundlage+der+Berathungen+und+Beschl%C3%BCsse+einer+Kommission,+Be rn,+Juli++1879&pg=PP3&printsec=frontcover) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

⁹⁶ Schneider/Fick, s. 586'da *depositum irregulare*'de sözleşmeden yarar sağlayan parayı veren iken tüketim ödücü sözleşmesinde sözleşmenin parayı alan yararına yapıldığı ve bu nedenle sözleşmeye kural olarak saklama sözleşmesine yönelik hükümlerin uygulanması gerektiği belirtilmekte ve bu iki sözleşme arasında gözetilen ayırım bu gerekçeye dayandırılmaktadır.

olarak bilinse bile, kavram bu şekliyle antik çağ Roma hukukçuları tarafından kullanılmamış ve *Iustinianus* Dönemi'nden (M.S. 527-565) dokuz yüz yıldan fazla bir süre geçtikten sonra ortaya çıkmıştır. Kavramın İtalya'da benimsenmiş olduğu ancak Almanya'da kullanımının yaygınlaşmasının 19. yüzyıldan itibaren gerçekleştiği belirtilmektedir.

Sözleşme tartışmalı bir yapıya sahip olmakla birlikte Romanist hukuk geleneğinden etkilenmiş pek çok kanunda düzenleme konusu olmuştur. İsviçre ve Türk Borçlar Kanunlarında da kendine yer bulmuş olan *depositum irregulare*, 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nda vedia sözleşmesini düzenleyen hükümler arasında “usulsüz tevdi” başlığı altında yer almaktaydı. Bu terim doktrinde eleştirilmiş ve yerine daha uygun bir terimin kullanılması yönünde öneriler getirilmiş olmakla birlikte, sözleşmenin yapısı nedeniyle terim konusunda doktrinde halen bir birliğin bulunmadığı görülmektedir. Yeni tarihli pek çok Yargıtay kararında da eski kanunda yer alan ve eleştirilmiş olan “usulsüz tevdi” terimi halen kullanılmaktadır. Her ne kadar 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nda kullanılan “misli şeylerin saklanması” tâbiri, “usulsüz tevdi” teriminden daha tercih edilebilir olsa da sözleşmenin mahiyetini tam olarak yansıtmadığı gerekçesiyle eleştirilebilir, zira misli şeylerin olağan saklama sözleşmesine konu olacak şekilde saklanmak üzere bırakılması da olanak dâhilindedir. Dolayısıyla hem kanunda hem de Yargıtay kararlarında “usulsüz tevdi” veya “misli şeylerin saklanması” yerine müessesenin mahiyetini daha iyi yansıttığını düşündüğümüz “olağan dışı saklama” veya “atipik saklama”, eğer Yargıtay tarafından saklama yerine tevdi kelimesinin kullanılması tercih ediliyorsa “olağan dışı tevdi” veya “atipik tevdi” terimlerinden birinin kullanılmasının daha uygun olabileceği kanaatindeyiz.

Depositum irregulare'nin Klâsik Hukuk Dönemi'nde tanınıp tanınmadığı ile ilgili tartışmalar bir kenara bırakılacak olursa sözleşme ile ilişkilendirilebilecek Klâsik Hukuk Dönemi'nde yaşamış hukukçular *Ulpianus* ve *Paulus*'a ait birtakım metinlerde, bir miktar para saklanmak üzere bırakıldığında paranın kullanılmasına baştan itibaren veya sonradan izin verilmesi durumunda, bir görüş uyarınca para saklayan tarafından kullanıldıktan itibaren, diğer görüş uyarınca kullanma izni verildikten itibaren sözleşmenin artık bir saklama sözleşmesi olma niteliğini yitireceği ve bir tüketim ödücü sözleşmesi (*mutuum*) olarak kabul edileceğine yönelik ifadeler bulunmaktadır.

Romanist hukuk geleneğinden etkilenmiş ülkelerin kanunlarında da Klâsik Hukuk Dönemi hukukçularına ait metinlerde ifade edilen görüşlere paralel hükümlerin yer aldığı görülmektedir. Alman, İtalyan ve Portekiz Medenî Kanunlarında *depositum irregulare* terimini karşılayan terimlerle bu sözleşmeye yer verilmekle beraber Klâsik Hukuk Dönemi'nden bazı metinlerde geçen görüşlere benzer olarak sözleşme için, tüketim ödücü sözleşmesine ilişkin kuralların uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Alman ve İtalyan Medenî Kanunlarında para veya diğer misli şeylerin kullanılmasına izin verilmesine yönelik ifadeler bulunmasına rağmen Portekiz ve Brezilya Medenî Kanunlarında kullanmaya izin verildiğine dair bir hüküm yer almamaktadır. Ele alınan kanunî düzenlemelerdeki bu farklılığa rağmen sözleşmeye uygulanacak hukuk kuralları bakımından Klâsik Hukuk Dönemi yazarlarına ait bazı metinlerde yer alan görüşler ilgili kanun hükümlerine yansımış ancak sözleşmenin nitelendirilmesinde baskın görüşün *Iustinianus* Dönemi'ndeki yaklaşım olduğunu kabul ettiği değerlendirme tarzı benimsenmişken, sözleşmeye uygulanacak kurallar bakımından *Iustinianus* dönemindeki yaklaşımdan uzaklaşmış olduğu söylenebilir.

Avusturya, Arjantin ve İspanyol Medenî Kanunlarında *depositum irregulare*'yi karşılayacak bir terim bulunmamakla birlikte, saklanmak üzere bırakılan şeylerin kullanılmasına izin verilmesi durumunda ne olacağı sorusunun cevabını içeren hükümler yer almaktadır. Avusturya Medenî Kanunu'nda, kullanma izninin kimin tarafından talep veya teklif edildiğine göre bir ayrıma gidilmiştir. Kullanma iznini saklayan talep ettiyse saklatanın izin verdiği andan, saklatan kullanma izni vermeyi teklif ettiyse, bu teklif saklayan tarafından kabul edildiği veya saklanan şeyden fiilen yararlanma başladıktan itibaren sözleşmenin nitelik değiştireceği hükme bağlanmıştır. Kanuna göre kullanma izni talep veya teklif edildiğinde ve taraflar saklanmak üzere bırakılan şeyin kullanılması üzerinde mutabık kaldıklarında saklanmak üzere bırakılan şey tüketilebilen bir şeyse sözleşme tüketim ödöncü, tüketilemeyen bir şeyse kullanım ödöncü olarak nitelendirilecektir. Benzer şekilde İspanyol Medenî Kanunu'nda da saklayanın, saklamak üzere aldığı şey üzerinde tasarrufta bulunma veya onu kullanma iznine sahip olması durumunda, sözleşmenin saklama sözleşmesi niteliğini kaybedip ve bir tüketim ya da kullanım ödöncü sözleşmesi sayılacağı yönünde bir düzenleme bulunmaktadır. Arjantin Medenî Kanunu'nda da saklayana saklaması için misli şeyler verilmesi ve bunları kullanma yetkisinin tanınması durumunda sözleşmeye tüketim ödöncüne ilişkin kuralların uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Her üç kanunda da saklanmak üzere bırakılan şeyin kullanılmasına izin verilmesi halinde sözleşmenin nitelik değiştireceği kabul edilmek suretiyle Klâsik Hukuk Dönemi metinlerinin bir kısmında geçen görüşlere paralel bir yaklaşım benimsenmişken, *depositum irregulare*'den bahsedilmeyerek sözleşmenin nitelendirilmesinde *Iustinianus* Dönemi'ndeki yaklaşımın en azından kanun hükümlerinde kabul edilmediği görülmektedir. Bununla birlikte Avusturya ve İspanyol doktrinde kanundaki düzenlemelerin eleştirildiği ve uygulamada *depositum irregulare* ile tüketim ödöncünün farklı olduğunu ileri süren görüşlerin bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Bu görüşler Roma hukukunun etkisinin söz konusu kanunî düzenlemelere açık bir şekilde yansıdığı gerçeğini değiştirmemektedir ki söz konusu görüşler de baskın görüş uyarınca Roma hukukunun farklı bir dönemindeki yaklaşımı aksettirmektedir.

İsviçre ve Türk Borçlar Kanunlarında ise *depositum irregulare* ile tüketim ödöncü sözleşmesi arasındaki benzerlikten çok farklılığı ön planda tutan bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Romanist hukuk geleneğinden etkilenmiş pek çok ülkenin kanununda *depositum irregulare* için tüketim ödöncü sözleşmesine yönelik hükümlerin uygulanacağı yönünde düzenlemeler bulunmasına karşın, aynı gelenekten etkilenmiş İsviçre ve Türk Borçlar Kanunlarında bu eğilimin takip edilmediği ve bu yönde bir hükme yer verilmediği görülmektedir. Söz konusu kanunlarda, tüketim ödöncünde sözleşme ödünç alanın yararına iken, *depositum irregulare*'de sözleşmeden yarar sağlayanın şeyi saklanmak üzere alan değil bırakan olduğu göz önünde bulundurularak *depositum irregulare*'ye kural olarak saklama sözleşmesine yönelik hükümlerin uygulanması gerektiği prensibi egemen olmuştur. Böylelikle İsviçre ve Türk Borçlar Kanunlarında, Klâsik Hukuk Dönemi yazarlarına ait bazı metinlerde yer alan görüşler doğrultusundaki değerlendirme değil gerek sözleşmenin nitelendirilmesinde gerek sözleşmeye uygulanacak kurallar bakımından baskın görüşün *Iustinianus* Dönemi'ndeki yaklaşım olduğunu kabul ettiği değerlendirme tarzı benimsenmiş ve *depositum irregulare*'nin tüketim ödöncünden bağımsız ve ondan farklı bir sözleşme olarak nitelendirilmesi tercih edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Adams, Bertrand. “Haben die Römer “Depositum Irregulare” und Darlehen Unterschieden?”, *Studia et Documenta Historiae et Iuris (SDHI)*, 28, 1962, s. 360-371.
- Akıncı, Şahin. *Roma Borçlar Hukuku, 818 sayılı BK ve 6098 sayılı TBK ile Mukayeseli*, Sayram Yayınları, Konya, 2013.
- Andreu, Jean. *Banking and Business in the Roman World*, translated by Janet Llyod, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
- Arsebük, Esat. *Borçlar Hukuku*, C. 2, Arkadaş Matbaası, İstanbul, 1943.
- Aydoğdu, Murat. “Konut ve Çatılı İşyeri Kirası Sözleşmelerinde Kiracının Güvence (Depozito) Verme Borcu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1, 2012, s. 1-53.
- Aydoğdu, Murat/Kahveci, Nalan. *Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)*, Gözden Geçirilmiş, Yenilenmiş ve Dipnotlu 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lugatı)*, C. 1, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2006 (C. 1).
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lugatı)*, C. 3, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2006 (C. 3).
- Behrends, Okko/Knütel, Rolf/Kupisch, Berthold/Seiler, Hans Hermann. *Corpus Iuris Civilis, Text und Übersetzung, auf der Grundlage der von Theodor Mommsen und Paul Krüger besorgten Textausgaben*, Bd. III (11-20), C.F. Müller juristischer Verlag, Heidelberg, 1999.
- Bucher, Eugen. “Der Weg zu einem einheitlichen Zivilgesetzbuch der Schweiz”, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Bd. 72, H. 4, 2008, s. 661-685.
- Buckland, William Warwick. *A Text Book of Roman Law from Augustus to Justinian*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 1932.
- Bürge, Alfons. “Fiktion und Wirklichkeit: Soziale und rechtliche Strukturen des römischen Bankwesens”, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 104, 1987, s. 465-558.
- Cohn, Georg. *Handbuch des deutschen Handels-, See- und Wechselsrechts, herausgegeben von W. Endemann*, Bd. 3, Fues's Verlag (R. Reisland), Leipzig, 1885.
- Collins, Andrew/Walsh, John. “Fractional Reserve Banking in the Roman Republic and Empire”, *Ancient Society*, Vol. 44, 2014, s. 179-212.

- De Soto, Jesús Huerta. *Para, Banka Kredisi ve Ekonomik Çevrimler*, çev. Bilge Öztürk Göktuna, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Di Marzo, Salvatore. *Roma Hukuku*, (beşinci tab'ından çev. Ziya Umur), 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1959.
- Diósdi, György. *Contract in Roman Law, From the Twelve Tables to the Glossators*, translated by J. Szabó, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.
- Erdoğan, Belgin. *Roma Borçlar Hukuku Dersleri, 1.07.2012'de yürürlüğe giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Yeni Bası*, Der Yayınları, İstanbul, 2019.
- Evans-Jones, Robin/MacCormack, Geoffrey. "Obligations", *A Companion to Justinian's Institutes*, edited by Ernest Metzger, Duckworth, London, 1998, s. 127-207.
- Finley, Moses Israel. *Ancient Economy*, Updated Edition with a Foreword by Ian Morris, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 1999.
- Fontes Iuris Romani Anteiustiniani, Pars Altera*, ed. Johannes Baviera, S.A.G. Barbera, Florentiae, 1940.
- Gaius Institutiones*, Borçlar Kısım, çev. Türkân Rado, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1953.
- Gautschi, Georg. *Berner Kommentar: Obligationenrecht, Bd. VI, Art. 425 – 491 OR (Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, 2. Abteilung Die Einzelnen Vertragsverhältnisse, 6. Teilband-Besondere Auftrags- und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung)*, Verlag Stämpfli & Cie, Bern, 1962.
- Geiger, Klaus. *Das Depositum irregulare als Kreditgeschäft*, A. Schubert, München, 1962.
- Gierke, Otto von. *Deutsches Privatrecht*, Bd. 3, Verlag von Duncker & Humblot, München und Leipzig, 1917.
- Gordon, William Morrison. "Observations on Depositum Irregulare", *Studi in Onore di Arnaldo Biscardi*, Vol. 3, Istituto Editoriale Cisalpuno, Milano, 1982, s. 363-372.
- Güneş, Derya Belgin. "Tebliğ Yokluğu", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 74, S. 1, 2016, s. 221-231.
- Gürsel, Nurettin. "Usulsüz Tevdi", *Adalet Dergisi*, Yıl: 41 S. 1, Ocak 1950, s. 77-92.
- Harris, William Vernon. "A Revisionist View of Roman Money", *The Journal of Roman Studies*, Vol. 96, 2006, s. 1-24.
- Huschke, Philipp Eduard. *Die Lehre des römischen Rechts vom Darlehn und den dazu gehörigen Materien*, Gebrüder Kröner, Stuttgart, 1881.

İmre, Zahit. “Usulsüz Vedia Akdi (Türk-İsviçre, Alman ve Fransız Hukukları üzerine bir tetkik)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 10, S. 1-2, 1944, s. 188-228.

Iustinianus Institutiones, çev. Ziya Umur, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968.

Johnston, David. *Roman Law in Context*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Jörs, Paul/Kunkel, Wolfgang/Wenger, Leopold/Honsell, Heinrich/Mayer-Maly, Theo/Selb, Walter. *Römisches Recht*, 4. Aufl., Springer Verlag Berlin, Heidelberg, New York, 1987.

Kamacı Gencer, Duygu/Çiçek, Hatice. “Kavram, Sözcük ve Terim Arasındaki İlişki”, *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 1, 2024, s. 1-33.

Karaaslan, Muzaffer. *Roma Hukukunda Bankacılık Faaliyetleri Kapsamında Düzensiz Vedia (Depositum Irregulare)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.

Kaser, Max. *Das römische Privatrecht, das altrömische, das vorklassische und klassische Recht*, erster Abschnitt, Verlag C.H. Beck, München, 1971.

Kaser, Max/Knütel, Rolf. *Römisches Privatrecht*. 20. Aufl. Verlag C.H. Beck, München, 2014.

Kommission. *Entwurf 1877, Schweizerisches Obligationenrecht mit Einschluss des Handels – und Wechselrechtes, (Art. 64 der Bundesverfassung), Entwurf bearbeitet nach den Beschlüssen einer Kommission vom 16. bis 21. Mai 1876 und vom 18. September bis 7. Oktober 1876, Bern, 1877*
(https://books.google.com.tr/books?id=RCMYAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gsb_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

Kommission. *Entwurf 1879, Schweizerisches Obligationen – und Handelsrecht, (Art. 64 der Bundesverfassung), Entwurf des eidgenöss. Justiz – und Polizei-Departements, bearbeitet auf Grundlage der Berathungen und Beschlüsse einer Kommission, Bern, Juli 1879*
([https://www.google.com.tr/books/edition/Schweizerisches_Obligationen_und_Handelsrecht/0aEJRutJ7LUC?hl=tr&gbpv=1&dq=Entwurf+1879,+Schweizerisches+Obligationen+%E2%80%93+und+Handelsrecht,\(Art.+64+der+Bundesverfassung\),+Entwurf+des+eidgen%C3%B6ss.++Justiz+%E2%80%93+und+Polizei-Departements,+bearbeitet+auf+Grundlage+der+Berathungen+und+Beschl%C3%BCss+einer+Kommission,+Bern,+Juli++1879&pg=PP3&printsec=frontcover](https://www.google.com.tr/books/edition/Schweizerisches_Obligationen_und_Handelsrecht/0aEJRutJ7LUC?hl=tr&gbpv=1&dq=Entwurf+1879,+Schweizerisches+Obligationen+%E2%80%93+und+Handelsrecht,(Art.+64+der+Bundesverfassung),+Entwurf+des+eidgen%C3%B6ss.++Justiz+%E2%80%93+und+Polizei-Departements,+bearbeitet+auf+Grundlage+der+Berathungen+und+Beschl%C3%BCss+einer+Kommission,+Bern,+Juli++1879&pg=PP3&printsec=frontcover)) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

Koschaker, Paul/Ayiter, Kudret. *Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No: 39, İzmir, 1993.

- Kübler, Bernhard. “Griechische Tatbestände in den Werken der kasuistischen Literatur”, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 29, 1908, s. 183-226.
- Küçükgüngör, Erkan. *Roma Hukukunda Vedia Sözleşmesi* (Depositum), Yetkin Yayınları, Ankara, 2002.
- Mitteis, Ludwig. “Trapezitika”, *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, romanistische Abteilung*, Bd. 19, 1898, s. 198-260.
- Mosaicarum et Romanorum Legum Collatio*, <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Responsa/collatio.htm#10> (Erişim tarihi: 03.12.2024).
- Niemeyer, Theodor. *Depositum Irregulare*, Max Niemeyer Verlag, Halle an der Saale, 1889.
- Otto, Carl Eduard/Schilling, Bruno/Sintenis, Carl Friedrich Ferdinand. *Das Corpus Juris Civilis in's Deutsche Übersetzt von einem Vereine Rechtsgelehrter*, Bd. II, Verlag von Carl Focke, Leipzig, 1831.
- Oudshoorn, Jacobine Gerlinde. *The Relationship between Roman and Local Law in the Babatha and Salome Komaise Archives*, Brill, Leiden, Boston, 2007.
- Rado, Türkân. *Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014.
- Savigny, Friedrich Carl von. *Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter*, Bd. VI: *Das vierzehnte und fünfzehnte Jahrhundert*, zweite Ausgabe, J. C. B. Mohr, Heidelberg, 1850.
- Schneider, Albert/Fick, Heinrich. *Das schweizerische Obligationenrecht samt den Bestimmungen des Bundesgesetzes betreffend die persönliche Handlungsfähigkeit mit allgemeinfasslichen Erläuterungen*, Schulthess, Zürich, 1893.
- Schulz, Fritz. *Classical Roman Law*, Clarendon Press, Oxford, 1951.
- Schweizerisches Obligationenrecht, Entwurf* (1871) (Tasarının Walther Munzinger tarafından hazırlandığı bilinmekle birlikte basılı versiyonda yazar adı, yayınevi ve basım yılı bilgileri mevcut değildir). (https://play.google.com/books/reader?id=sJZqiJeAi48C&pg=GBS.PA202&hl=en_IE) (Erişim tarihi: 03.12.2024)
- Sohm, Rudolph/Mitteis, Ludwig/Wenger, Leopold. *Institutionen, Geschichte und System des römischen Privatrechts*, Verlag von Duncker & Humblot, München und Leipzig, 1949.
- Söğütlü, Özlem. *Roma Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Stein, Peter. *Roman Law in European History*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
- Şener, Oruç Hami. “Roma Hukukuyla Mukayeseli Olarak Modern Hukukta Saklama Sözleşmesinin Temel Özellikleri”, *Legal Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, C. 8, S. 32,

- Prof. Dr. Ali Necip Ortan'a Armağan (1. Cilt), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 1025-1086.
- Tahiroğlu, Bülent. *Roma Borçlar Hukuku, [1.07.2012'de yürürlüğe giren Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Düzenlenmiş Yeni Bası]*, Der Yayınları, İstanbul, 2012.
- Tamer, Diler. *Roma Hukuku, Cilt 2, Borçlar Hukuku*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- Theisen, Frank. "Der Darlehensvertrag in seiner historischen Entwicklung", *Studien zur Rechts- und Zeitgeschichte, Professor Dr. Wulf Eckart Voß zum 60. Geburtstag*, V & R Unipress, Göttingen, 2005, s. 11-22.
- Thomas, Joseph Anthony Charles. *Textbook of Roman Law*, North-Holland Publishing Company, Oxford, 1976.
- Tiftik, Mustafa. *Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi*, Yetkin Kitabevi, Ankara, 2007.
- Turan, Fatih M. *İslam Hukuku Açısından Usulsüz Vedia*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 2004.
- Turan, Fatih M. "İslâm Hukuku Açısından Usulsüz Vedia Akdi", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 15, 2010, s. 401-430.
- Türk Hukuk Lügatı*, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1991.
- Türkoğlu, Halide Gökçe. "Glossator'lar", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Bülent Tahiroğlu'na Armağan, Özel Sayı*, C. 23, S. 3, 2017, s. 55-96.
- Umur, Ziya. *Roma Hukuku Lügatı*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1983.
- Umur, Ziya. *Roma Hukuku Ders Notları*, 3. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet/Özdemir, Refet. *Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel)*, Yargıtay Yayınları, Ankara, 1987.
- Watson, Alan. *The Law of Obligations in the Later Roman Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1965.
- Watson, Alan. *The Digest of Justinian*, vol. I, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1998.
- Weiss, Egon. *Institutionen des römischen Privatrechts als Einführung in die Privatrechtsordnung der Gegenwart*, Verlag für Recht und Gesellschaft, Basel, 1949.
- Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak. *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2018.

ls%C3%BCz&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgA
QQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTI
HCAAQgAQQDTIECAAQqzIHCAAQgAQQDTIHCAAQgAQQDTToKCAAQRxD
WBBCwAzoFCAAQgAQ6BQguEIAEOggIABCABBCxAzoLCAAQgAQQsQMqg
wE6CwguEIAEEMcBEK8BOgsILhCDARCxAxCABDoICC4QgAQQ1AI6BwgAEL
EDEEM6EQguEIAEELEDEIMBEMcBENEDOggIABCxAxCDAToKCAAQsQMqg
wEQQzoECAAQAzoICC4QgAQQsQM6DgguEIAEELEDEIMBENQCSgQIQRgAS
gQIRhgAUKcHWPEjYN4laAJwAXgAgAGkAYgBrBCSAQQyLjE2mAEAoAEBsA
EAyAEewAEB&scient=gws-wiz-serp#dobs=d%C3%BCzensiz (Erişim tarihi:
03.12.2024).

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de (Erişim tarihi: 03.12.2024).

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/fr (Erişim tarihi: 03.12.2024).

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/it (Erişim tarihi: 03.12.2024).

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en (Erişim tarihi: 03.12.2024).

[https://www.deepl.com/tr/translator#pt/tr/Dep%C3%B3sito%20irregular-ARTIGO%201205%C2%BA%20\(No%C3%A7%C3%A3o\)%3A%20Disse%20irregular%20o%20dep%C3%B3sito%20que%20tem%20por%20objecto%20coisas%20fung%C3%ADveis.%20ARTIGO%201206%C2%BA%20\(Regime\)%3A%20Consideram-se%20aplic%C3%A1veis%20ao%20dep%C3%B3sito%20irregular%2C%20na%20medida%20do%20poss%C3%ADvel%2C%20as%20normas%20relativas%20ao%20contrato%20de%20m%C3%BAtuo.%E2%80%9D](https://www.deepl.com/tr/translator#pt/tr/Dep%C3%B3sito%20irregular-ARTIGO%201205%C2%BA%20(No%C3%A7%C3%A3o)%3A%20Disse%20irregular%20o%20dep%C3%B3sito%20que%20tem%20por%20objecto%20coisas%20fung%C3%ADveis.%20ARTIGO%201206%C2%BA%20(Regime)%3A%20Consideram-se%20aplic%C3%A1veis%20ao%20dep%C3%B3sito%20irregular%2C%20na%20medida%20do%20poss%C3%ADvel%2C%20as%20normas%20relativas%20ao%20contrato%20de%20m%C3%BAtuo.%E2%80%9D) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

<https://www.deepl.com/tr/translator#pt/tr/Art.%20645.%20O%20dep%C3%B3sito%20de%20coisas%20fung%C3%ADveis%2C%20em%20que%20o%20deposito%C3%A1rio%20se%20obrigue%20a%20restituir%20objetos%20do%20mesmo%20g%C3%AAnero%2C%20qualidade%20e%20quantidade%2C%20regular-se-%C3%A1%20pelo%20disposto%20acerca%20do%20m%C3%BAtuo.%E2%80%9D> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

<https://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

<https://www.wipo.int/wipolex/en/text/450530> (Erişim tarihi: 03.12.2024).

[https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_\(Codigo_Civil_Espanol\).PDF](https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_(Codigo_Civil_Espanol).PDF) (Erişim tarihi: 03.12.2024).

<https://www.deepl.com/tr/translator#es/tr/Dep%C3%B3sito%20irregular-ARTICULO%201367.-%20Efectos.%20Si%20se%20entrega%20una%20cantidad%20de%20cosas%20fungibles%2C%20que%20no%20se%20encuentra%20en%20saco%20cerrado%2C%20se%20>

20transmite%20el%20dominio%20de%20las%20cosas%20aunque%20el%20depositante%20no%20haya%20autorizado%20su%20uso%20o%20lo%20haya%20prohibido.%20El%20depositario%20debe%20restituir%20la%20misma%20calidad%20y%20cantidad.%0ASi%20se%20entrega%20una%20cantidad%20de%20cosas%20fungibles%20C%20y%20el%20depositario%20tiene%20la%20facultad%20de%20servirse%20de%20ellas%20C%20se%20aplican%20las%20reglas%20del%20mutuo.%E2%80%9D)
(Erişim tarihi: 03.12.2024).